

การวิเคราะห์ความเท่าเทียมกันทางการศึกษาของเด็กด้อยโอกาส

สารนิพนธ์
ของ
ทิชา ลวดลาย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ

พฤษภาคม 2549

การวิเคราะห์ความเท่าเทียมกันทางการศึกษาของเด็กด้อยโอกาส

สารนิพนธ์

ของ

ทิตา ลวดลาย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ

พฤษภาคม 2549

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การวิเคราะห์ความเท่าเทียมกันทางการศึกษาของเด็กด้อยโอกาส

บทคัดย่อ
ของ
ทิตา ลวดลาย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
พฤษภาคม 2549

ทิตา ลวดลาย. (2549). การวิเคราะห์ความเท่าเทียมกันทางการศึกษาของเด็กด้อยโอกาส.

สารนิพนธ์ ปร.ม. (นโยบายสาธารณะ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : อาจารย์ชีวินทร์ ฉายาชาวลิต.

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ความเท่าเทียมกันทางการศึกษาของเด็กด้อยโอกาส โดยมีสมมติฐานในการวิจัยคือ เด็กด้อยโอกาสได้รับการศึกษาที่เท่าเทียมกันกับเด็กทั่วไป โดยในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบในการวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจาก เด็กด้อยโอกาส ผู้บริหารทางการศึกษา และครูพี่เลี้ยงในสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี จำนวน 5 ราย

ผลการวิจัยพบว่า ส่วนหลักคั่นที่เป็นตัวแปรสำคัญทำให้เกิดความเท่าเทียมกันทางการศึกษาของเด็กด้อยโอกาส คือเจตคติที่ดีของเด็กที่มีต่อการศึกษา โดยต้องพร้อมที่จะเปิดใจยอมรับ ไม่นำปมด้อยของตนเองมาเป็นปิดกั้นการพัฒนาความรู้ อีกทั้งเด็กต้องได้รับการสนับสนุนและเปิดโอกาสทางการศึกษา จากหน่วยงานในความดูแลอย่างเต็มที่

ANALYZING EDUCATION EQUITY FOR THE UNDERPRIVILEGED

AN ABSTRACT

BY

TICHA LAUDLAI

Presented in Partial fulfillment of the Requirements
for the Master of Public Administration degree in Public Policy
at Srinakharinwirot University

May 2006

Ticha Laudlai. (2006). *Analyzing Education for the Underprivileged*. Master project, M.P.A. (Public Policy). Bangkok :Graduate School, Srinakharinwirot University.
Project Advisor : Mr. Cheewin Chayachaovarit.

The ultimate goal of this Master project is to analyze the equal education opportunities for under privileged children or disadvantaged children. The under privileged children, who have fewer opportunities to be well educated, have been selected as a sample group for the analysis. The research based on the assumption that the selected group of disadvantaged children have the same or equal education opportunities as ordinary children. We conduct the study using the qualitative method with five participants selected from the sample group. The sample group includes disadvantaged children, educational management team and trainers in the Rajvithi Home for Girls.

The research shows that the key factor creating the equal education opportunities for disadvantaged children is their good intents of achieving the education. The children also accept the social inequalities and avoid its influences over their education development but use it as a driver for their academic achievement. More importantly to the success, responsible organizations must play the important role to provide the ample opportunities to under privileged children.

ประกาศคุณูปการ

จากความสำเร็จและผลสำเร็จวิจัยของงานวิจัยฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ
รองศาสตราจารย์ ดร.วรพิตย์ มีมาก และอาจารย์ชวินทร์ ฉายาขวลิต ที่กรุณาให้คำแนะนำและช่วยขัดเกลาให้
งานวิจัยมีความสมบูรณ์ เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ได้อย่างถูกต้อง และขอขอบพระคุณทุก ๆ กำลังใจจาก
ครอบครัวอันประกอบด้วย คุณพ่อ- คุณแม่ พี่ชาย พี่สาว รวมถึง คุณวีรพงศ์ ฤทธิ์รอด และ คุณวิเชียร คงเพชร
ศักดิ์ ที่คอยให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจที่ดีตลอดมา

ทิวา ลวดลาย

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	
ความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ปัญหาของการวิจัย.....	5
สมมุติฐานในการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
การออกแบบการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2 เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบความคิดในการวิจัย	
พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 ที่เกี่ยวกับสิทธิและความเท่าเทียม ทางการศึกษา.....	7
แนวความคิดเกี่ยวกับความเท่าเทียม.....	8
การคุ้มครองสิทธิทางการศึกษาและการจัดการศึกษาของเด็กด้อยโอกาส ในต่างประเทศ.....	12
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	17
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	18
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
สมมุติฐานในการวิจัย.....	19
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	19
วิธีดำเนินการวิจัย.....	20
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมในการวิจัย.....	20
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	21
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	21

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 การนำเสนอผลการวิจัย	
ส่วนที่ 1 เจตคติของเด็กด้อยโอกาสที่มีต่อการศึกษา.....	22
เจตคติต่อการไปเรียนหนังสือ.....	22
เจตคติต่อแรงจูงใจและส่วนผลักดันทางการศึกษา.....	25
เจตคติต่อโรงเรียนในฝัน.....	31
เจตคติต่อการสนับสนุนของสถานสงเคราะห์.....	32
เจตคติต่อความพร้อมของอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ทางการศึกษา.....	33
เจตคติต่อเป้าหมายสูงสุดทางการศึกษา.....	34
เจตคติต่อวิชาชีพในอนาคต.....	35
เจตคติต่อกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายจากสถานสงเคราะห์.....	36
ส่วนที่ 2 โอกาสทางการศึกษา.....	37
ทัศนคติ รูปแบบและวิธีการบริหารจัดการ.....	37
รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส.....	41
การให้การสนับสนุนสำหรับเด็กที่สถานสงเคราะห์ส่งออกไปเรียนภายนอก.....	42
การจัดหาอุปกรณ์ เครื่องใช้ รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกแก่เด็กที่มีผลต่อการพัฒนาทางการศึกษา.....	43
กิจกรรมที่สถานสงเคราะห์จัดเพื่อเป็นการสนับสนุนการศึกษากับเด็ก.....	44
การสนับสนุนและส่วนผลักดันทางการศึกษาของครูพี่เลี้ยง.....	48
ที่มาของเงินสนับสนุนทางการศึกษา.....	49

สารบัญ (ต่อ)

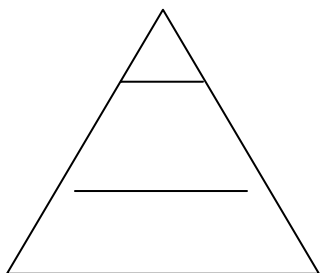
บทที่		หน้า
5	บทสรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	51
	ผลการทดสอบสมมติฐาน.....	51
	ข้อเสนอแนะ.....	54
	บรรณานุกรม.....	56
	ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	58

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบันนี้ ได้สะท้อนมุมมองการขยายตัวของประเทศได้ทั้งในแง่ความมั่งคั่งและความก้าวหน้าทัดเทียมกับกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วแต่ในขณะเดียวกันเราก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าความเจริญเติบโตดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันทางฐานะเศรษฐกิจ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจาย รายได้ที่ไม่ทั่วถึง ปัญหาเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อทุกกลุ่มและทุกสังคมในประเทศ ซึ่งเด็กและเยาวชนของชาติถือเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบอย่างมากจากปัญหาเหล่านี้ เช่นเดียวกัน สังคมของไทยในปัจจุบันมีการจัดแบ่งประเภทของกลุ่มสังคมจาก ฐานะและระดับชั้นทางสังคม ระดับชั้นทางการศึกษา ซึ่งพื้นฐานของสังคมและระดับการศึกษาที่ดี จะได้รับการยกย่องให้อยู่ในกลุ่มสังคมชั้นสูงในระดับต้นๆ ซึ่งเป็นส่วนของการบริหาร เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจโดยใช้กำลังสมอง และสติปัญญา ซึ่งถือเป็นจุดเปลี่ยนของการตัดสินใจอันสำคัญ ส่วนพื้นฐานของสังคม และ การศึกษาระดับปานกลางจะได้รับการจัดระดับเป็นกลุ่มสังคมในส่วนที่กำลังสมองและแรงงานในการพัฒนาขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มวัยทำงาน และกลุ่มสุดท้ายเป็นกลุ่มของสังคมที่มีพื้นฐานทางสังคมและระดับการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ต่ำ จะถูกจัดลำดับของสังคมไว้เป็นส่วนของการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจโดยใช้แรงงานเป็นสำคัญ จากการจัดกลุ่มของสังคมไทยที่เป็นประเทศกำลังพัฒนานั้นได้เสมือนกับ กลุ่มสังคม รูปทรง พีระมิด โดยส่วนที่อยู่สูงสุด คือกลุ่มคนระดับสูงที่มีอยู่น้อยในสังคม แต่เป็นส่วนของการบริหารและการตัดสินใจอันสำคัญของประเทศว่าจะดำเนินไปในแนวทางใด ส่วนระดับดัดรองลงมา คือกลุ่มสังคมที่มีในระดับปานกลางเป็นตัวขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ และกลุ่มรากฐานระดับล่างคือกลุ่มสังคมกลุ่มใหญ่ในสังคมที่มีระดับพื้นฐานทางสังคมและระดับการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ต่ำซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โดยองค์การภาครัฐทุกหน่วยงานจะต้องให้ความสำคัญในการปรับพื้นฐานเพื่อยกระดับกลุ่มเหล่านี้เพื่อให้สามารถเลี้ยงชีพ และมีส่วนช่วยพัฒนาประเทศ ซึ่งถือว่าเป็นการวัดความสำเร็จทางเศรษฐกิจของชาติ

กลุ่มสังคมระดับสูง

กลุ่มสังคมระดับกลาง

กลุ่มสังคมระดับพื้นฐานล่าง

เด็กและเยาวชนถือเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ซึ่งองค์กรของรัฐทุกหน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการพัฒนากลุ่มเด็กและเยาวชนให้มีความสำคัญ เด็กและเยาวชนที่เติบโตในปัจจุบันจึงถูกจัดระดับทางสังคมเช่นเดียวกับการจัดกลุ่มสังคมทรงปิรามิด ซึ่งพื้นฐานของเด็กที่มีจากกลุ่มสังคมในระดับบนและระดับกลางโดยส่วนใหญ่จะมีพื้นฐานชีวิต และการเลี้ยงดูจากครอบครัวที่สมบูรณ์ เติบโตมาจากสภาพแวดล้อมที่ถูกจัดสรรและปรุงแต่งมาอย่างดี เด็กเหล่านั้นจะได้รับการสนับสนุนให้ได้รับการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และก้าวสู่สังคมของตนต่อไป แต่เด็กในกลุ่มพื้นฐานล่างซึ่งมีปริมาณมากในสังคมโดยส่วนใหญ่จะมีพื้นฐานชีวิต และการเลี้ยงดูจากครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ เติบโตมาจากสภาพแวดล้อมของสังคมที่ต้องขวนขวาย หาเลี้ยงชีพโดยใช้กำลังร่างกายเพื่อให้มีชีวิตอยู่รอดเพียงข้ามวัน จากสภาพแวดล้อมที่เติบโตมากับเด็กกลุ่มนี้ จึงไม่สามารถผลักดันและพัฒนาเด็กให้มีวิถีการดำเนินชีวิตที่ดีต่อไปในอนาคต ไม่ได้รับการยอมรับในสังคม ซึ่งถือว่าเด็กกลุ่มฐานล่างเป็นสิ่งตกค้างในสังคมที่ถูกมองข้าม

อย่างไรก็ดี ไม่ว่าเด็กและเยาวชนจะมาจากสังคมในกลุ่มใด สิ่งสำคัญที่ควรจะได้รับตามสิทธิและโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกันตามที่อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กได้กำหนดว่ารัฐภาคีจะต้องยอมรับสิทธิของเด็กที่จะได้รับการศึกษา และเพื่อที่จะให้สิทธินี้บังเกิดผลตามลำดับ และบนพื้นฐานของโอกาสที่เท่าเทียมกันโดยรัฐภาคีจะต้องจัดการศึกษาระดับประถมเป็นภาคบังคับที่เด็กทุกคนสามารถเรียนได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและสนับสนุนการพัฒนาของการศึกษาระดับมัธยมในรูปแบบต่างๆ รวมถึงการศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ จัดการศึกษาให้แพร่หลายและเปิดกว้างแก่เด็กทุกคน และดำเนินมาตรการที่เหมาะสม เช่น การนำมาใช้ซึ่งการศึกษาแบบให้เปล่า และการเสนอให้ความช่วยเหลือทางการเงินในกรณีที่น่าจำเป็น การแนะแนวทางการศึกษาและอาชีพ เป็นที่แพร่หลาย และเปิดกว้างแก่เด็ก หรือจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวด 2 ว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 ได้บัญญัติให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายและต้องจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาสต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษการศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสองให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น(ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา . 2542:หน้า 5. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542)

จากอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและพระราชบัญญัติข้างต้น ได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นของการศึกษาโดยได้กำหนดให้เด็กต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างน้อยเพื่อพัฒนาให้มีปัญญามีคุณธรรมตามหลักศาสนา มีจริยธรรมขั้นพื้นฐาน เด็กทุกคนจะต้องได้รับการฝึกอบรมให้มีความรู้และทักษะในการดำรงชีวิต มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีเจตคติที่จะใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีเจตคติที่ดีต่อครอบครัว สังคม และการดำเนินชีวิต มีความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองอย่างถูกต้อง เคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่นเพื่อให้เป็นคนดีในสังคมไทยและเป็นตัวขับเคลื่อนของการพัฒนาเพื่อสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ด้วยความแตกต่างในเรื่องพื้นฐานทางกลุ่มสังคม ความไม่สมดุลกันระหว่างเศรษฐกิจและสังคมก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในการรับโอกาสทางการศึกษาซึ่งเป็นบริการสาธารณะของรัฐ จึงอาจกล่าวได้ว่าจากภาวะความไม่สมดุลของสังคมและเศรษฐกิจ มีผลกระทบกับเด็กทุกคน ซึ่งรวมถึง “เด็กด้อยโอกาส” ซึ่งถือว่าเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของสังคม

“เด็กด้อยโอกาส” ในสังคมไทย มีอยู่หลากหลายกลุ่ม หลายประเภท ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ เด็กด้อยโอกาสที่ได้รับการอนุเคราะห์จากสถานสงเคราะห์ และเด็กด้อยโอกาสที่ยังไม่ได้รับอนุเคราะห์ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเด็กเร่ร่อน ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง และการที่ “เด็กด้อยโอกาส” เหล่านี้ ในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งในสังคม เป็นเยาวชนไทยคนหนึ่งที่จะเติบโตและก้าวขึ้นมาเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต ย่อมเป็นผู้มีสิทธิและโอกาสที่จะรับโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกันกับเยาวชนอื่นๆ ในสังคม โดยไม่มีการแบ่งแยกตามกลุ่มสังคม ทั้งนี้เด็กด้อยโอกาสในกลุ่มแรก ที่ได้รับการอนุเคราะห์จากสถานสงเคราะห์ภายใต้การดูแล และสนับสนุนจากภาครัฐ จึงเป็นกลุ่มแรกที่ได้เข้ารับการบริการด้านปัจจัย 4 และให้การดูแล แก่ใจ ส่งเสริม และพัฒนาเด็ก เยาวชน ที่ประสบปัญหาครอบครัว และสังคมให้สามารถอยู่ร่วมและเป็นสมาชิกในสังคมอย่างมีคุณภาพ ซึ่งการจัดการศึกษาก็เป็นหนึ่งในหน้าที่สำคัญที่สถานสงเคราะห์จะ ต้องให้การสำคัญและจัดให้เด็กด้อยโอกาสในความดูแลของสถานสงเคราะห์ได้รับการศึกษาตามบทบัญญัติแห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดย สถานสงเคราะห์จะได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาลตามนโยบายตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ซึ่งงบประมาณสนับสนุนทางการศึกษาของเด็กด้อยโอกาสโดยผ่านทางสถานสงเคราะห์นั้น หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในการผลักดันให้เป็นไปตามนโยบายการศึกษาพื้นฐานโดยเปิดโอกาสทางการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาส ได้มีสิทธิเท่าเทียมกับเด็กทั่วไป ได้อย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึง

ทั้งนี้การจัดการด้านการศึกษาของเด็กในสถานสงเคราะห์จะเป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการปรับพื้นฐาน และเตรียมความพร้อมทั้งด้านความรู้ทางการศึกษา และ สภาพจิตใจ เพื่อพัฒนาและส่งมอบเด็กเข้าสู่สถานศึกษาในสังกัดหน่วยงานของภาครัฐต่อไป ซึ่งในปัจจุบันสถานสงเคราะห์เด็กมีอยู่หลากหลายแห่ง ซึ่งในเขตพื้นที่ภาคกลาง สถานสงเคราะห์ที่มีปริมาณเด็กในการอุปการะจำนวนมากมีอยู่

2 แห่ง คือ สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านมหาเมฆ และ สถานสงเคราะห์บ้านเด็กหญิงราชวิถี ซึ่งมีเด็กด้อยโอกาสในการอุปการะแห่งละ 300-400 คน ซึ่งการศึกษาการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจจากกลุ่มตัวอย่างของสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี อันเนื่องจากสถานสงเคราะห์แห่งนี้มีเด็กในการอุปการะจำนวนมากถึง 428 คน และสถานสงเคราะห์อยู่ในระหว่างการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับการขยายตัวการเพิ่มปริมาณเด็กในอุปการะ อีกทั้งเพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษา ซึ่งมีผลให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลทางการวิจัยได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี เป็นสถานสงเคราะห์เพื่อช่วยเหลือ และดูแลเฉพาะเด็กหญิงที่อยู่ในสถานะด้อยโอกาสและกำพร้าตามที่กำหนดไว้ในหลักการของสถานสงเคราะห์ โดยในปัจจุบันถือว่าเป็นสถานที่เพื่อช่วยเหลือเด็กหญิงที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ และในปีพ.ศ.2548 โดยวัตถุประสงค์และวิสัยทัศน์ของการบริหารจัดการคือ **เพื่อให้การสงเคราะห์และพัฒนาเด็กโดยให้บริการด้านปัจจัย 4** ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กได้รับการศึกษา ทั้งสายสามัญ และสายอาชีพแก่เด็กตามความสามารถ และแนวคิด เพื่อให้เด็กสามารถประกอบอาชีพช่วยเหลือตนเอง และอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างปกติสุขต่อไปในภายหน้า โดยกลุ่มเป้าหมายของสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี คือ เด็กหญิงอายุ 5-18 ปี ซึ่งตกอยู่ในสภาพสมควรได้รับการสงเคราะห์ เนื่องจากประสบปัญหาทางสังคม กล่าวคือ เป็นผู้ (1) ขาดผู้อุปการะ (2) มีครอบครัวยากจน หรือครอบครัวประสบปัญหาความเดือดร้อน (3) ได้รับการเลี้ยงดูไม่เหมาะสม (4) ครอบครัวแตกแยก (5) บิดามารดาเป็นผู้รับการสงเคราะห์ หรือบิดามารดาต้องโทษ ฯลฯ โดยสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี จะรับเด็กโดยตรงจากหน่วยงานของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ หรือหน่วยงานอื่นเข้าไว้ในความอุปการะเพื่อให้การสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพ ใน พ.ศ. 2548 สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถีแห่งนี้ มีเด็กในความอุปการะเพื่อฟื้นฟูสภาพจิตใจรวมทั้งสิ้น 433 คน และจากหลักการบริหารจัดการ และทีมบริหารที่มีความพร้อมทำให้เห็นว่าบ้านราชวิถีเป็นสถานสงเคราะห์ที่เปิดกว้างและเปิดพร้อม เพื่อเป็นเบื้องหลังของการพัฒนาองค์ความรู้ในการผลักดันความสำเร็จของเด็กด้อยโอกาสเหล่านี้ให้สามารถกลับสู่สังคมได้อย่างมีความสุขแบบยั่งยืนต่อไป

โดยสถานสงเคราะห์ได้รับเงินสนับสนุนในการบริหารองค์กร จากหน่วยงานภาครัฐซึ่งได้จัดสรรให้ตามเกณฑ์อย่างเหมาะสม แต่ไม่อาจเพียงพอต่อการพัฒนาเยาวชนผู้ด้อยโอกาสทางสังคมให้สามารถได้รับสิทธิและโอกาสได้ทัดเทียมกับเด็กปกติได้ ซึ่งการสร้างสิทธิและโอกาสทางการศึกษาที่เด็กควรจะได้เป็นผู้เลือกและตัดสินใจบนพื้นฐานของสถานะจิตสำนึกที่เป็นปกติ โดยปราศจากสถานะกดดันทางสังคมและไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการพัฒนาเยาวชนที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความเท่าเทียมกันทางการศึกษาของเด็กด้อยโอกาส เพื่อเป็นส่วนผลักดันให้หน่วยงานภาครัฐบาลเล็งเห็นถึงความสำคัญทางการศึกษา สนับสนุน และเพิ่มเติมโอกาสทางการศึกษาของเด็กด้อยโอกาสต่อไป

ปัญหาการวิจัย

เด็กด้อยโอกาสได้รับความเท่าเทียมกันทางการศึกษากันจริงหรือไม่

สมมุติฐานในการวิจัย

เด็กด้อยโอกาสได้รับความเท่าเทียมกันทางการศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยโดยศึกษาเจตคติในการศึกษาและโอกาสทางการศึกษาของเด็กด้อยโอกาสในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ในสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี

การออกแบบการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องการสิทธิความเท่าเทียมกันทางการศึกษาของเด็กด้อยโอกาส ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบในการวิจัยไว้ในลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Research) โดยผู้วิจัยจะได้กำหนดวิธีการศึกษาด้วยการสัมภาษณ์ (Interview) เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงรวมทั้งเพื่อเป็นการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการประเมินการสิทธิความเท่าเทียมทางการศึกษาของเด็กด้อยโอกาส ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย (1) เด็กด้อยโอกาสในสถานสงเคราะห์ (2) ผู้บริหารทางการศึกษาในสถานสงเคราะห์ (3) เจ้าหน้าที่ในการเตรียมความพร้อม และปรับพื้นฐานของเด็กในสถานสงเคราะห์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัยหวังว่าผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้สามารถ

1. วิเคราะห์ความเท่าเทียมกันทางการศึกษาของเด็กด้อยโอกาสได้อย่างถูกต้อง
2. เป็นส่วนผลักดันให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุน และเปิดโอกาสทางการศึกษาของเด็กด้อยโอกาส เพื่อให้ได้รับการศึกษาขั้นสูงสุดตามความสามารถ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กด้อยโอกาส (Disadvantaged children หรือ Underprivileged children) หมายถึง เด็กในกลุ่มเด็กภาวะยากลำบาก (Children in especially difficult circumstances) คือประสบกับปัญหาและต้องการความช่วยเหลือจากสังคมเป็นพิเศษอย่างมาก เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

2. สถานสงเคราะห์ หมายถึง สถานที่ให้การอุปการะเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กที่จำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์ ซึ่งมีจำนวนตั้งแต่หกคนขึ้นไป

3. ความเท่าเทียมทางการศึกษา หมายถึง สิทธิอันพึงจะได้รับการศึกษาเช่นเดียวกับเด็กปกติ

4. โอกาสทางการศึกษา หมายถึง โอกาสที่เหมาะสมในการพัฒนาตนเองตามความสามารถ เพื่อให้ได้รับความก้าวหน้าทางการศึกษาสูงสุด

5. สถานศึกษาในสังกัด หมายถึง สถานศึกษาที่ได้รับถ่ายโอนเด็กจากสถานสงเคราะห์ เพื่อเข้ารับการศึกษา

6. เจตคติทางการศึกษา หมายถึง มุมมอง ความคิดเห็น ความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อการศึกษา โดยแบ่งเป็นได้เป็นดังนี้

6.1 เจตคติทางบวก (Positive attitude) หมายถึง เจตคติที่แสดงออกในลักษณะที่พึงพอใจ ชอบหรือเห็นชอบ สนใจ และมีเจตคติต่อการศึกษาในทางที่ดี

6.2 เจตคติทางลบ (Negative attitude) หมายถึง เจตคติที่แสดงออกในลักษณะที่ไม่พึงพอใจ ไม่ชอบหรือไม่เห็นชอบ ไม่สนใจ และมีเจตคติ

บทที่ 2

เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบความคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความเทียมกันทางการศึกษาของเด็กด้อยโอกาส โดยจะได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 ที่เกี่ยวกับสิทธิและความเท่าเทียมทางการศึกษา
2. แนวความคิดเกี่ยวกับความเท่าเทียม
3. การคุ้มครองสิทธิทางการศึกษาและการจัดการศึกษาของเด็กด้อยโอกาสในต่างประเทศ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวความคิดในการวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 ที่เกี่ยวกับสิทธิและความเท่าเทียมทางการศึกษา

หมวด 2 : สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา

มาตรา 10 การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษการศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

มาตรา 11 บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีหน้าที่จัดให้บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลได้รับการศึกษาภาคบังคับตามมาตรา 17 และตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องตลอดจนให้ได้รับการศึกษานอกเหนือจากการศึกษาภาคบังคับ ตามความพร้อมของครอบครัว

มาตรา 12 นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 13 บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ ดังต่อไปนี้

(1) การสนับสนุนจากรัฐ ให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดู และการให้การศึกษาแก่บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแล

(2) เงินอุดหนุนจากรัฐสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของบุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลที่ครอบครัวจัดให้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายกำหนด

(3) การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา 14 บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ซึ่งสนับสนุนหรือจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสิทธิ ได้รับสิทธิประโยชน์ตามควรแก่กรณี ดังต่อไปนี้

(1) การสนับสนุนจากรัฐให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแล
รับผิดชอบ

(2) เงินอุดหนุนจากรัฐสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่กฎหมายกำหนด

(3) การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด

แนวความคิดที่เกี่ยวกับความเท่าเทียม

1.1 ความหมายของความเท่าเทียม

ปัจจุบันมีการศึกษาเรื่องความสามารถและความเท่าเทียม (Equity Theory) กันอย่างแพร่หลาย และมีการนิยามความหมายไว้แตกต่างกัน ดังนี้

โอฟาร์ สุขเกษม (2547:15) ได้ให้ความหมายของความเท่าเทียมกัน ซึ่งความเท่าเทียมกันหรือความเสมอภาคที่สำคัญ ๆ ได้แก่

(1) ความเสมอภาคทางการเมือง คือ สิทธิเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง

(2) ความเสมอภาคต่อการปฏิบัติของกฎหมาย

(3) ความเสมอภาคในโอกาส อาทิ คนไทยทุกคนต้องได้รับโอกาสในการศึกษา หรือ โอกาสที่จะแสวงหาเพื่อความเจริญก้าวหน้าของการดำรงชีพ หรือยกระดับฐานะตามความสามารถ

- (4) ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ คือ มีโอกาสให้ทุกคนทัดเทียมกันด้านเศรษฐกิจได้ แต่อย่างน้อยต้องมีการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม เพื่อมิให้มีช่องว่างระหว่างชนชั้นมากนัก ซึ่งหากว่าอำนาจเศรษฐกิจตกอยู่ในกลุ่มส่วนน้อย กลุ่มส่วนน้อยจะมีอิทธิพลการเมือง แล้วอาจนำสู่การใช้อำนาจเพื่อตนหรือกลุ่มได้
- (5) ความเสมอภาคทางสังคม คือ มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน ไม่ควรให้ความแตกต่างทางเศรษฐกิจและสังคม มาเป็นเครื่องกำหนดให้บุคคลหนึ่ง เหนือกว่าอีกบุคคลหนึ่ง เพราะต่างเป็นมนุษย์เหมือนกัน

แผนกลยุทธ์สำนักเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต2 (2548) ได้ให้ความหมายของความเท่าเทียมทางการศึกษาจะต้องมีครอบคลุมถึงมาตรการ และกลวิธีการจัดการดังนี้

- (1) สนับสนุนให้โรงเรียนจัดการศึกษาภาคบังคับอย่างทั่วถึง
- (2) ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาด้วยรูปแบบ และวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับผู้รับบริการการศึกษาทุกกลุ่มเป้าหมาย
- (3) สนับสนุนปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นในการเรียนตามความขาดแคลนอย่างทั่วถึง
- (4) ส่งเสริม สนับสนุน ประชากรวัยเรียนได้รับการศึกษาจนจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และได้รับการศึกษาต่อสูงขึ้น
- (5) สร้างกลไกที่เอื้อและสนับสนุนให้โรงเรียนจัดการศึกษาอย่างเสมอภาค

และยังมีการกำหนดเป้าหมาย (Target) ของความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา ดังนี้

- (1) ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษา จนจบการศึกษาภาคบังคับ
- (2) ประชากรในวัยเรียน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ได้รับการศึกษาและจบหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน
- (3) นักเรียนขาดแคลนทุกคน ได้รับการช่วยเหลือด้านปัจจัยพื้นฐานต่าง ๆ

สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์ ปีงบประมาณ 2527 ได้ให้ความหมายของความเสมอภาคทางการศึกษา และกำหนดยุทธศาสตร์ความเสมอภาคทางโอกาสและทั่วถึง ในการดำเนินงานของบุคลากรประจำที่เป็นข้าราชการบุคลากรประจำตามสัญญา การใช้ระบบสมัครตรง (Admission) ของนักเรียนให้มีโอกาสได้เข้าเรียนตลอดปี การเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ได้ในทุกเวลาและสถานที่ การเลือกเรียนโดยสมัครใจ (Free enrollment) การเทียบประสบการณ์ การเทียบโอนระหว่างสถาบัน การขยายพื้นที่บริการสู่วิทยาเขต การ

ช่วยเหลือด้านทุนการศึกษาแก่เด็กยากจน การมีส่วนร่วมในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นให้สูงขึ้น การอนุรักษ์ทรัพยากรรักษาสีงแวดล้อมและทำนุบำรุงศาสนา

1.2 แนวทางการวัดความเท่าเทียม

จากแนวคิดในการวิเคราะห์หวัจยในเรื่องความเสมอภาคหรือความเท่าเทียมกัน ได้กำหนดดัชนีชี้วัดและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการจัดการศึกษา เน้นที่คุณภาพของผลผลิตของกระบวนการศึกษาเป็นหลัก ส่วนปริมาณเป็นปัจจัยรอง กล่าวคือ การจัดการศึกษาต้องมุ่งถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ในเชิงคุณภาพเป็นเกณฑ์ โดยมี ดัชนีชี้วัดบางประการ (ศาสตราจารย์ ดร.ปรัชญา เวสารัชช์ : 2546) ดังนี้

1. คุณภาพของผู้เรียน คุณภาพของผู้เรียนถือว่าเป็นผลที่เกิดจากการจัดการศึกษา คำว่า "คุณภาพของผู้เรียน" มีความหมายครอบคลุมหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม ทักษะ และพฤติกรรม ดัชนีชี้วัดคุณภาพของผู้เรียนซึ่งจะใช้วัดผลการจัดการศึกษาต้องเป็นผลทางตรงหรือทางอ้อม ที่มาจากการจัดการศึกษา ไม่ใช่ผลบังเอิญหรือผลที่ไม่เกี่ยวเนื่องกัน เช่น สถานศึกษาอาจสอนไม่ดี แต่นักเรียนทำคะแนนผลสอบได้ดีเพราะไปรับการสอนพิเศษ หรือผู้ปกครองกดดันดูแลและสั่งสอนเพิ่มเติมในแง่คุณภาพของผู้เรียน ครูควรกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (วัตถุประสงค์ที่วัดได้จริง) ที่มุ่งให้เกิดขึ้น อันเป็นผลจากการจัดการเรียนการสอนของครู และประเมินวัตถุประสงค์ดังกล่าวเพื่อวัดประสิทธิภาพของวิธีการสอนของตน

2. คุณภาพของการจัดการเรียนการสอน คุณภาพของการจัดการเรียนการสอนขึ้นกับปัจจัยหลายประการซึ่งเป็นปัจจัยชี้วัดในระบบประกันคุณภาพการศึกษา เช่น คุณภาพของครู สภาพแวดล้อม รูปแบบและระบบการเรียนการสอน สื่อและเทคโนโลยี กระบวนการเรียนรู้ เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้ถือเป็นส่วนหนึ่งที่นำมากำหนดเป็นดัชนีชี้วัดคุณภาพของการจัดการศึกษาได้ ครูต้องถือว่าการพัฒนาคุณภาพของการสอนนั้นเป็นความท้าทายของอาชีพครู และต้องไม่หยุดยั้งในการปรับปรุงคุณภาพดังกล่าว ทั้งโดยการค้นคิดเองหรือการเข้ารับการอบรมเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อศิษย์ของตน

3. ความคุ้มค่าในการจัดการศึกษา เนื่องจากการจัดการศึกษาต้องใช้จ่าย ความคุ้มค่าจึงถือเป็นดัชนีชี้วัดการจัดการศึกษาด้วย คำว่าความคุ้มค่านี้มีได้หมายถึงการประหยัดด้านงบประมาณแต่เพียงอย่างเดียว แต่หมายความว่า ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาขึ้นให้ผลคุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่ บ่อยครั้งเราพบว่า ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนอาจสูงกว่าการจัดการศึกษานอกระบบ แต่ต้องถือว่าคุ้มค่า เพราะผู้เรียนมีโอกาสได้ร่วมในสังคม มีเพื่อน มีผู้ให้คำแนะนำปรึกษาในด้านต่างๆ แต่ในทางตรงกันข้าม หากพบว่าการจัดการศึกษาในชั้นเรียนนำไปสู่การติดยาเสพติด การมั่วสุมทางเพศ ความเสื่อมทางศีลธรรม หรือความไม่ปลอดภัยต่อสุขภาพและชีวิต ก็ต้องถือว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่สร้างผลดังกล่าวไม่คุ้มค่า และหากการศึกษาของทั้งระบบโรงเรียนนำไปสู่สภาวะอันไม่พึงปรารถนานานัปประการ ก็จำเป็นที่ผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาหรือผู้สนับสนุนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต้องทบทวนแก้ไขโดยเร็ว

4. ผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา ผลลัพธ์หรือผลสะท้อนหมายถึงผลต่อเนื่องที่เกิดจากการจัดการศึกษา เช่น นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนประจำจังหวัดแห่งหนึ่งได้คะแนนระดับดี ถือเป็นส่วนหนึ่งของคุณภาพผู้เรียน ส่วนนักเรียนจากโรงเรียนนี้สามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงได้เป็นจำนวนมาก ถือเป็นผลลัพธ์ของการจัดการศึกษาของโรงเรียนนี้ และการที่ศิษย์เก่าของโรงเรียนไปประสบความสำเร็จในอาชีพการงาน ก็ถือเป็นผลลัพธ์ต่อเนื่องกันไป ส่วนผลลัพธ์ของการจัดการศึกษาในภาพรวมของประเทศหนึ่ง ก็พิจารณาได้จากความเจริญของประเทศ สภาพปัญหาภายในประเทศ หรือความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งเป็นผลลัพธ์ส่วนหนึ่งอันเกิดจากคุณภาพของประชากรที่ได้รับการศึกษาของประเทศ เป็นต้น

รศ. ดร. วิโรจน์ สารรัตตะ . (2547 : 21) ได้กำหนดเกณฑ์ในการวัดความเท่าเทียมกัน ตามทฤษฎีความเสมอภาค (Equity theory) พัฒนาโดย J.Stacy Adam (อ้างอิงจาก Bartol ;and others 1998) ทฤษฎีนี้เสนอแนวคิดที่ว่า สถานการณ์ที่คนงานจะเกิดความพึงพอใจ คือ ความสมดุลหรือความเป็นธรรมที่เกิดขึ้น เมื่อเขาได้รับรู้ว่าสัดส่วนของ inputs กับ outcomes ที่เขาได้รับเท่าเทียมกับ สัดส่วนของ inputs กับ outcomes ของคนอื่นเมื่อเปรียบเทียบกัน การเปรียบเทียบนี้ขึ้นอยู่กับทักษะของแต่ละบุคคล เช่น กรณีการขึ้นเงินเดือน เขาอาจเปรียบเทียบกับเพื่อนร่วมงาน เพื่อนในแผนกงานอื่น หรือในองค์กรอื่นในระดับเดียวกัน และคำว่า inputs นี้อาจหมายถึงระดับการศึกษา ทักษะ ประสบการณ์ ชั่วโมงการทำงาน และผลงาน และ outcomes อาจหมายถึง เงินเดือน โบนัส ค่าชมเชย ที่จอร์จ ที่ทำงาน เฟอร์นิเจอร์และการมอบหมายงาน เป็นต้น การพิจารณาสัดส่วน inputs - outcomes กับของคนอื่นดังกล่าว เป็นการพิจารณาแบบอิงกลุ่ม (related) ไม่ใช่การอิงเกณฑ์ (absolute) ซึ่งจะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม (inequity) ได้ในสามกรณี ดังต่อไปนี้ คือ

1. สัดส่วน inputs : outcomes ของเรา > สัดส่วน inputs : outcomes ของคนอื่น
2. สัดส่วน inputs : outcomes ของเรา < สัดส่วน inputs : outcomes ของคนอื่น
3. สัดส่วน inputs : outcomes ของเรา = สัดส่วน inputs : outcomes ของคนอื่น

ในสามกรณีดังกล่าว กรณีที่สองจะมีผลต่อความรู้สึกว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมมากกว่ากรณีอื่น อันจะนำไปสู่ความเครียด (tension) และนำไปสู่การขัดหรือลดความไม่เป็นธรรมลง ยิ่งรู้สึกว่าจะไม่ได้รับความเป็นธรรมมากเท่าใด ความเครียดและความพยายามที่จะลดความไม่เป็นธรรมนั้นก็จะยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งอาจกระทำได้หลายวิธี เช่น ลาออกจากงาน การกระทำต่อคนอื่น หรือเปลี่ยน inputs หรือ outcomes ของตน หรือแม้กระทั่งการบิดเบือน inputs หรือ outcomes เป็นต้น ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารว่า จะต้องส่งเสริมการสื่อสารแบบสองทาง (two-way communication) กับผู้ได้บังคับบัญชาเพื่อให้เข้าใจถึงการรับรู้ที่เป็นธรรมของพวกเขา ให้ผู้ได้บังคับบัญชาได้ทราบถึง "กฎ" (rules) ที่ใช้ในการพิจารณาให้รางวัล และเชื่อมโยงไปถึงทฤษฎีความคาดหวังดังที่กล่าวมาแล้ว โดยให้ผู้ได้บังคับบัญชาเข้าใจให้ชัดเจน

ถึงความสัมพันธ์ระหว่าง performance กับ outcomes และต้องไม่ให้ผู้ได้บังคับบัญชาเกิดความรู้สึกว่าถูกโกง (cheated) เพราะเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เขาารู้สึกว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม (Luthans 1981)

การคุ้มครองสิทธิทางการศึกษาและการจัดการศึกษาของเด็กด้อยโอกาสในต่างประเทศ

1. ประเทศสหรัฐอเมริกา

กฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาระดับประถมและมัธยมศึกษาปี 1965 (The Elementary and Secondary Education Act of 1965) ในหมวดที่ 1 กำหนดการให้ความช่วยเหลือแก่เด็กด้อยโอกาสให้มีคุณภาพการศึกษาที่สูงขึ้น (Title I : Helping Disadvantaged Children Meet High Standards)

วัตถุประสงค์และหลักการสำคัญในกฎหมายฉบับนี้ ได้แก่

- การให้การศึกษาที่มีคุณภาพสูงแก่บุคคล โดยยึดถือ ความยุติธรรม และความเท่าเทียมในโอกาสการศึกษา เพื่อการพัฒนาศักยภาพ คุณภาพชีวิต
 - ความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาการศึกษาในโรงเรียน โดยเฉพาะเด็กที่มาจากครอบครัวยากจน
 - ความจำเป็นในการศึกษาของเด็กที่มีปัญหาในด้านการใช้ภาษาอังกฤษ เด็กลูกกรรมกรอพยพ เด็กพิการ เด็กอินเดีย เด็กที่ถูกละทิ้งปล่อยปละละเลย และเด็กที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือ
 - กำหนดโครงการเพื่อพัฒนาระบบโรงเรียน เพื่อให้เด็กเหล่านั้นมีคุณภาพการศึกษาที่สูงขึ้น
- #### สาระสำคัญในกฎหมายฉบับนี้ ได้แก่

- การจัดสรรงบประมาณ
- การกำหนดเงินสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียน
- การพัฒนาโครงการที่ดำเนินงานโดยองค์กรการศึกษาท้องถิ่น
- แผนการดำเนินงานขององค์กรการศึกษาท้องถิ่น
- กลุ่มเด็กเป้าหมายที่จะได้รับการช่วยเหลือ ได้แก่ เด็กที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ เด็กพิการ เด็กที่มีปัญหาในด้านการใช้ภาษาอังกฤษ จะได้รับการบริการเช่นเดียวกับเด็กโดยทั่วไป
- บทบัญญัติเฉพาะเกี่ยวกับการศึกษาของเด็กอพยพ เพื่อลดการขาดโอกาสทางการศึกษา ให้การศึกษาที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการ ให้หลักประกันในโอกาสการเข้าถึงมาตรฐานการศึกษาเหมือนเด็กทั่วไป มีโครงการศึกษาเฉพาะสำหรับเด็กอพยพ มีการให้เงินช่วยเหลืออุดหนุน
- โครงการป้องกันและช่วยเหลือแก่เด็กและเยาวชนที่ถูกทอดทิ้งปล่อยปละละเลย เด็กที่กระทำความผิด หรืออยู่ในภาวะเสี่ยงของการขาดโอกาสทางการศึกษา โดยการให้เงินสนับสนุนแก่สถานศึกษา และองค์กรการศึกษาในท้องถิ่น เพื่อสร้างหรือพัฒนาโครงการการศึกษาสำหรับเด็กเหล่านี้

2. สหราชอาณาจักร

กฎหมายที่มีผลบังคับใช้ในการจัดการศึกษาของเด็กด้อยโอกาส ได้แก่ รัฐธรรมนูญ ตอนที่ 28 เกี่ยวกับการศึกษาวิทยาศาสตร์ และศิลปศาสตร์ บัญญัติว่า

- ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษา การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา และประถมศึกษา เป็นการศึกษแบบให้เปล่า การศึกษาระดับประถมศึกษาถือเป็นการศึกษาภาคบังคับ การจัดบริการการศึกษาด้านเทคนิคและวิชาชีพจะต้องเป็นไปอย่างทั่วถึง และการเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาต้องเป็นไปอย่างเสมอภาคทั่วกัน
- จัดมุ่งหมายของการศึกษา คือ การพัฒนาความเป็นมนุษย์ และความเคารพในสิทธิและเสรีภาพพื้นฐานของบุคคล รวมทั้งการเสริมสร้างความเข้าใจ ความอดทนและมิตรภาพระหว่างชาติ ระหว่างกลุ่มเผ่าพันธุ์ และศาสนาต่างๆ ตลอดจนการส่งเสริมการดำเนินงานของสหประชาชาติ ในการดำรงไว้ซึ่งสันติภาพ
- ผู้ปกครองมีสิทธิในการเลือกประเภทของการศึกษาให้กับเด็กในความปกครองของตน
- การศึกษาในระบบที่จัดโดยรัฐเป็นการศึกษาแบบให้เปล่า ผู้เข้าศึกษาในโรงเรียนเอกชนต้องเสียค่าเล่าเรียนหน่วยงานการศึกษาส่วนท้องถิ่นจะต้องจัดให้เด็กเข้าเรียนในโรงเรียนที่ผู้ปกครองต้องการ ยกเว้นในกรณีที่โรงเรียนนั้นเต็มแล้ว หรือในกรณีที่เด็กไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานด้านวิชาการ สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา จะต้องรับเด็กเข้าเรียนให้เต็ม ถ้าเด็กเหล่านั้นมีสิทธิและผู้ปกครองต้องการให้เข้าเรียน
- เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ ควรได้เข้าเรียนในโรงเรียนที่สอนเด็กทั่วไปด้วย ถ้าโรงเรียนนั้นมีความพร้อม

กฎหมายเกี่ยวกับการศึกษา ค.ศ. 1996 (Education Act 1996) กำหนดเกี่ยวกับระบบการศึกษาบทบาทของบุคลากรและองค์กร การจัดการของโรงเรียนในสังกัด องค์กรบริการการศึกษาส่วนท้องถิ่น (Local Education Authorities) และโรงเรียนที่ได้รับเงินอุดหนุน (Grant-Maintained Schools) การจัดตั้งและการสนับสนุนโรงเรียนเอกชน (Independent Schools) และวิทยาลัยชุมชน (City Colleges) การจัดการเพื่อตอบสนองความต้องการพิเศษทางการศึกษาของเด็ก และข้อกำหนดเกี่ยวกับการรับและดูแลนักเรียน

3. ประเทศนิวซีแลนด์

กฎหมายและนโยบายที่มีผลบังคับใช้ในการจัดการศึกษาของเด็กด้อยโอกาส ได้แก่ แนวทางของชาติว่าด้วยการจัดการศึกษา ค.ศ. 1989 (National Education Guidelines) มีสาระสำคัญที่ระบุไว้ ดังนี้

- จัดโปรแกรมเรียนที่ช่วยให้นักเรียน หรือนักศึกษาพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ และมีค่านิยมที่เหมาะสมกับการเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ
- สร้างความเสมอภาคทางการศึกษาให้แก่ชาวนิวซีแลนด์ทุกคน โดยการขจัดอุปสรรคต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

- พัฒนาชาวนิวซีแลนด์ให้มีความรู้ความเข้าใจ และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงตนและแข่งขันได้ในโลกสมัยใหม่
- การพัฒนาพื้นฐานของเด็ก ตั้งแต่ปฐมวัย เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนรู้และความสำเร็จในอนาคต
- มีหลักสูตรที่สมดุล ครอบคลุมสาขาการเรียนรู้ ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้กว้างขวาง
- ความเป็นเลิศทางวิชาการ มีการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน มีการติดตามประเมินผลการเรียนของผู้เรียน และการจัดโปรแกรมการเรียนรู้ที่สนองความต้องการของผู้เรียน
- มีการจัดการเรียนรู้และการสนับสนุนที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษแตกต่างจากผู้อื่น เพื่อให้สามารถประสบความสำเร็จในการเรียนรู้
- จัดระบบการสนับสนุนการเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา
- สนับสนุนความคิดริเริ่มเพื่อความก้าวหน้าทางการศึกษาของชาวเมารี เพื่อให้ชาวเมารีมีส่วนร่วมและประสบความสำเร็จทางการศึกษามากขึ้น
- เคารพในความหลากหลายของเผ่าพันธุ์และมรดกทางวัฒนธรรมของนิวซีแลนด์ รวมทั้งยอมรับเอกลักษณ์ของชาวเมารี

กฎหมายเกี่ยวกับการศึกษา ค.ศ. 1964

กำหนดการบริการการศึกษาส่วนกลาง การบริหารการศึกษาส่วนท้องถิ่น หน้าที่และการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษา การจัดตั้งสถานศึกษา การรับ และดูแลนักเรียน การแต่งตั้งและการจ้างครู และการตรวจสอบโรงเรียน

กฎหมายเกี่ยวกับการศึกษา ค.ศ. 1989

กำหนดสิทธิในการเข้าศึกษาระดับประถมและมัธยมศึกษา การบริหารสถานศึกษา การศึกษาพิเศษ การพัฒนาเด็กปฐมวัย สมาคมผู้ปกครอง การเงินเพื่อการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา

นอกจากนี้แล้ว การบริหารการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสในประเทศนิวซีแลนด์ ได้ดำเนินการโดย ศูนย์บริการการศึกษาพิเศษ (Special Education Service) ซึ่งทำหน้าที่ในการให้บริการเด็กและเยาวชนเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษและพัฒนาการตามความต้องการพื้นฐานของเด็ก โดยดำเนินการผ่านกลุ่มคณะทำงานพิเศษกับครอบครัวและกลุ่มเมารี ในการให้การดูแล ส่งเสริมและการให้การศึกษาแก่กลุ่มชนอย่างทั่วถึง นอกจากนี้ศูนย์นี้ยังทำหน้าที่ในการฝึกอบรมแก่บุคลากร โรงเรียนทั่วไป ผู้ปกครอง และผู้ในใจกลุ่มต่างๆ ด้วย

ศูนย์บริการการศึกษาพิเศษเป็นองค์กรแห่งชาติที่จะให้บริการการศึกษาที่เท่าเทียมกันแก่กลุ่มบุคคลพิเศษโดยมีบทบาทสำคัญในด้านต่างๆ ดังนี้

- การให้คำแนะนำและช่วยเหลือเด็กพิการทางหูและให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง
- การให้คำแนะนำช่วยเหลือเด็กที่มีพัฒนาการทางสมองช้า อำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำ

- ช่วยเหลือครอบครัวเด็ก คณะทำงานของศูนย์เด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาล และศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน
- การให้คำแนะนำและความช่วยเหลือตามความต้องการพิเศษของชาวเมารี
- การให้คำแนะนำและช่วยเหลือแก่ผู้ที่มีปัญหาทางจิต อารมณ์ สังคม และพฤติกรรมการแสดงออก
- การให้คำแนะนำและช่วยเหลือแก่เด็กที่มีปัญหาการพูด ปัญหาการใช้ภาษา ความเข้าใจทางภาษา และการแสดงออกทางความคิด

4. ประเทศญี่ปุ่น

รัฐธรรมนูญ ได้บัญญัตินโยบายการศึกษาของชาติไว้ในมาตรา 26 ว่า "ประชาชนทุกคนพึงมีสิทธิได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันตามความสามารถตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ประชาชนมีหน้าที่ต้องจัดให้บุตรธิดาในความปกครองดูแลเข้ารับการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย และการศึกษาภาคบังคับ ต้องเป็นการศึกษาแบบให้เปล่า"

กฎหมายแม่บททางการศึกษา (The Fundamental Law of Education) ซึ่งถือเป็นกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ กำหนดว่า "ประชาชนทุกคนจะต้องได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันตามความสามารถของตน โดยไม่เลือกเชื้อชาติ ศาสนา เพศ สถานภาพทางสังคม ฐานะทางเศรษฐกิจหรือวงศ์ตระกูล หน่วยงานของรัฐทั้งระดับชาติ และระดับท้องถิ่น จะต้องมีการให้การสนับสนุนทางการเงิน แก่ผู้ที่ขาดโอกาสทางการศึกษา เนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจ" (มาตรา 3)

5. ประเทศบราซิล

ในประมวลกฎหมายเกี่ยวกับเด็ก ที่มีชื่อว่า "Statute of the Child and Adolescent" ได้กำหนดสิทธิในการศึกษาของเด็กไว้ว่า "เด็กและเยาวชนมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษา เพื่อการพัฒนาที่สมบูรณ์ การเตรียมพร้อมสำหรับการเป็นพลเมืองที่ดี และการทำงานในอนาคต โดยจะได้รับหลักประกันในเรื่องความเสมอภาคในการเข้ารับการศึกษาในโรงเรียน ได้รับการเคารพจากผู้สอน การมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการจัดการศึกษา และการเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนของรัฐที่อยู่ใกล้บ้านโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย" กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดหน้าที่ของรัฐในการให้การศึกษาขั้นพื้นฐานและภาคบังคับ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย รวมทั้งแก่เด็กและเยาวชนที่ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาในวัยอันสมควร การให้การศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายในระดับมัธยมศึกษา การให้การศึกษาพิเศษแก่ผู้พิการและด้อยโอกาส

6. ประเทศฟิลิปปินส์

รัฐธรรมนูญ ปี ค.ศ. 1987 บัญญัตินโยบายการศึกษาหลักของชาติ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กด้อยโอกาสไว้ดังนี้

- รัฐจะคุ้มครองและสนับสนุนให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ และเท่าเทียมกันในทุกระดับการศึกษา
- รัฐจะดูแลและสนับสนุนการจัดระบบการศึกษาในทุกระดับอย่างเพียงพอ ทั้งถึงและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและสังคม
- รัฐจะให้การสนับสนุนในด้านทุนการศึกษา โครงการยืมเงินเพื่อการศึกษา การให้เงินอุดหนุนและ

สิ่งจูงใจอื่นๆ แก่ผู้ศึกษาที่อยู่ในโรงเรียนของรัฐและเอกชน โดยเฉพาะสำหรับผู้ด้อยโอกาส
- รัฐจะจัดให้ประชากรที่เป็นผู้ใหญ่ ผู้พิการ และวัยรุ่นที่ไม่อยู่ในระบบโรงเรียน ได้รับการฝึกการ
เป็นพลเมืองที่ดี ความสามารถทางด้านอาชีพและทักษะอื่นๆ

นอกจากกฎหมายของต่างประเทศที่กำหนดเกี่ยวกับสิทธิในการศึกษาและการจัดการศึกษาแก่เด็ก
ด้อยโอกาสแล้ว ปัจจุบันมีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ปี ค.ศ. 1989 (The Convention on the Rights of the
Child) ได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของเด็กที่จะได้รับการศึกษาไว้ในมาตรา ๒๘ ว่า

1. "รัฐภาคีตระหนักในสิทธิของเด็กที่จะได้รับการศึกษาและเพื่อที่จะบรรลุสิทธินี้อย่างเต็มที่ และ
บนพื้นฐานของโอกาสที่เท่าเทียมกัน ประเทศเหล่านี้จะดำเนินการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ดังต่อไปนี้

ก) ให้มีการศึกษาระดับประถมศึกษาภาคบังคับ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายแก่เด็กทุกคน

ข) สร้างเสริมการพัฒนาในรูปแบบต่างๆ ของระบบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา รวมทั้งการศึกษา
โดยทั่วไปและทางอาชีพศึกษา เพื่อให้เด็กทุกคนมีโอกาสได้รับและจะให้มีความรู้ที่เหมาะสม
เช่น เริ่มให้มีการศึกษาแบบให้เปล่า และให้การช่วยเหลือด้านการเงินในกรณีที่มีผู้ต้องการ

ค) ให้โอกาสการศึกษาระดับอุดมศึกษาแก่ทุกคนบนพื้นฐานของความสามารถโดยทุกวิถีทางที่
เหมาะสม

ง) ให้มีข้อมูลและการแนะแนวทางการศึกษาและการประกอบอาชีพสำหรับเด็กทุกคน

จ) ให้มีมาตรการส่งเสริมให้นักเรียนไปโรงเรียนได้โดยสม่ำเสมอ และลดอัตราเด็กที่ต้องลาออกจาก
โรงเรียนก่อนกำหนด"

2. รัฐภาคีจะมีมาตรการที่เหมาะสมเพื่อให้การรักษาระเบียบในโรงเรียนเป็นไปโดยสอดคล้องกับ
ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่เด็กทุกคนพึงมี และสอดคล้องกับอนุสัญญานี้

3. รัฐภาคีจะส่งเสริมและสร้างเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษา
โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อที่จะมีส่วนช่วยขจัดความไม่รู้และความไม่รู้หนังสือทุกแห่งในโลก และช่วยให้มี
ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และวิชาการ ตลอดจนช่วยให้มีวิธีการสอนสมัยใหม่ทั้งนี้ต้องคำนึงเป็นพิเศษถึง
ความต้องการของประเทศกำลังพัฒนา"

ตามมาตรา 4 ของอนุสัญญาฯ บัญญัติว่า "รัฐภาคีจะให้มีความรู้ที่เหมาะสม ทั้งทางกฎหมาย
บริหาร และอื่นๆ เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามสิทธิในอนุสัญญานี้ได้ให้การยอมรับ..."

ปัจจุบัน มีประเทศต่าง ๆ กว่า 190 ประเทศเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ซึ่งรวมทั้งประเทศไทย
ด้วย ดังนั้นประเทศสมาชิกจึงต้องบัญญัติ แก้ไข หรือปรับปรุงกฎหมายภายในหรือมาตรการต่างๆ เกี่ยวกับการศึกษา
ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น

จากการศึกษาถึงสภาพทั่วไปและสาเหตุของการเข้าสู่ภาวะยากลำบากหรือด้อยโอกาสของเด็กกลุ่ม
ต่างๆ พบว่ามีสภาพของปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นวงจรกล่าวคือสาเหตุส่วนใหญ่
เนื่องมาจาก สภาพแวดล้อมเด็ก โดยเฉพาะปัญหาครอบครัวในลักษณะต่างๆ ตลอดจนสังคมรอบตัวเด็ก และ
ตัวเด็กเองปัญหาโดยรวมหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเด็กด้อยโอกาส อาจสรุปได้ ดังนี้

- ผลกระทบทางร่างกาย มีการเจริญเติบโตทางร่างกายไม่เหมาะสมกับวัยเนื่องจากขาดสารอาหาร ทุพโภชนาการอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม เจ็บป่วยง่าย เด็กที่ถูกละเมิดสิทธิในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ทารุณกรรม ใช้แรงงาน อาจจะพิการ เด็กบางส่วนที่มีชีวิตอยู่ ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่อันตราย เสี่ยงที่จะพิการจากการเกิดอุบัติเหตุ การมั่วสุมในสถานบริการ สถานเริงรมย์ และการเสพยาเสพติดหรือสารระเหย ก่อให้เกิดปัญหาทางสุขภาพ
- ผลกระทบทางจิตใจและพฤติกรรม ขาดความรักความอบอุ่น ขาดการอบรมดูแลและชี้แนะ ก่อให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่าง ๆ มีสภาพจิตใจที่ไม่มั่นคง ประพฤติผิดศีลธรรมจรรยา และกฎเกณฑ์ของสังคม กระทำผิดกฎหมาย
- ผลกระทบทางสติปัญญาและโอกาสที่พึงจะได้รับ ขาดโอกาสที่จะได้รับการศึกษา ขาดโอกาสที่จะพัฒนาศักยภาพในด้านต่าง ๆ ขาดโอกาสในการพัฒนาตนเอง และขาดโอกาสที่จะได้รับบริการทางสังคมพื้นฐาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นายอภิชาติ ธรรมมุลตรี (2536) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ต่อการนิเทศโครงการเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นระดับประถมศึกษาในภาควันออกเฉียงเหนือ จากการศึกษาได้สรุปผลการวิจัยดังนี้

1. สภาพการนิเทศโครงการเรียนร่วมในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน มีการปฏิบัติในระดับน้อยทุกด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การให้ความรู้ความเข้าใจในการทำงาน การลงมือปฏิบัติงาน การวางแผนการนิเทศ การสร้างเสริมกำลังใจและการประเมินผลการนิเทศ
2. องค์ประกอบด้านบุคลากร คือ เจตคติต่อการจัดโครงการและองค์ประกอบด้านสภาพภายในโรงเรียน คือ การใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน และการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนทุกด้าน มีความสัมพันธ์ต่อการนิเทศโครงการเรียนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. องค์ประกอบที่ทำนายการนิเทศโครงการเรียนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ การใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียน และเจตคติต่อการจัด โครงการ องค์ประกอบเหล่านี้มีประสิทธิภาพในการอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบแตกต่างกัน ทำนายการนิเทศโครงการเรียนร่วมได้ร้อยละ 30.08

นายเสรี บุญทอย (2542) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพังงา จากการศึกษาได้สรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน การจัดการเรียนการสอนเด็กพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ การจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนประถมศึกษา ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา การจัดการเรียนการสอนมอแกนศึกษา อยู่ในระดับมาก

2. ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารต่างกัน และหน้าที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการประมวลความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพังงา เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนเด็กพิเศษเรียนรวมจัดในโรงเรียนเฉพาะหรือแยกห้องเรียน ควรจัดอบรมครูทุกคนในโรงเรียน การจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนประถมศึกษา ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ควรคำนึงถึงความพร้อมด้านบุคลากร อาคารสถานที่ และอุปกรณ์ การจัดการเรียน การสอนมอแกนศึกษา ควรประชาสัมพันธ์และทำอย่างมีแผน เป็นนโยบายของรัฐที่ทำอย่างจริงจัง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การเปิดโอกาสทางการศึกษาของเด็กด้อยโอกาสเพื่อก่อให้เกิดความเท่าเทียมกันจะมีส่วนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ ซึ่งถือว่าเป็นกำลังสำคัญของชาติอีกกลุ่มหนึ่ง ที่รัฐบาลไทยควรเล็งเห็นความสำคัญและสนับสนุนนโยบายอย่างเต็มที่ จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาไว้ดังนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องความเท่าเทียมกันทางการศึกษาของเด็กด้อยโอกาสผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. สมมุติฐานการวิจัย
2. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. วิธีการดำเนินการวิจัย
4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สมมุติฐานในการวิจัย

เด็กด้อยโอกาสได้รับความเท่าเทียมกันทางการศึกษา

2. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดให้มีประชากรในการศึกษาประกอบด้วย

- 3.1.1 เด็กด้อยโอกาสในสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี
- 2.1.2 ผู้บริหารทางการศึกษาของสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี
- 3.1.3 ครูพี่เลี้ยงเด็กด้อยโอกาสในสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ดังนี้

- 2.2.1 เด็กด้อยโอกาสในสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี อายุระหว่าง 13-15 ปี กำลังศึกษาระหว่างมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โดยเป็นเด็กที่มีผลการเรียน ดีมาก ปานกลาง และอ่อน จำนวน 3 ราย

2.2.2 ตัวแทนผู้บริหารทางการศึกษาของสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี

จำนวน 1 ราย

2.2.3 ครูพี่เลี้ยงเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี จำนวน 2 ราย

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยการการสัมภาษณ์ (Interview) รวมทั้งเพื่อเป็นการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการประเมินการความเท่าเทียมทางการศึกษาของเด็กด้อยโอกาส ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย (1) เด็กด้อยโอกาสในสถานสงเคราะห์ (2) ผู้บริหารทางการศึกษาในสถานสงเคราะห์ (3) เจ้าหน้าที่ในการเตรียมความพร้อม และ ปรับพื้นฐานของเด็กในสถานสงเคราะห์

4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ “แบบสัมภาษณ์” เป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการออกเค้าโครงการสัมภาษณ์ (Structured Interview) โดยมีหัวข้อในการสัมภาษณ์ประกอบด้วย

4.1 เจตคติของเด็กด้อยโอกาสต่อการศึกษา ประกอบด้วย

- (1) เจตคติต่อการไปโรงเรียน และการเรียนหนังสือ
- (2) เจตคติต่อแรงจูงใจและส่วนผลักดันทางการศึกษา
 - ครู และ อาจารย์
 - เพื่อน
 - อุปกรณ์การเรียน
 - กิจกรรมการเรียน
- (3) เจตคติต่อโรงเรียนในฝัน
- (4) เจตคติต่อการสนับสนุนทางการศึกษาจากสถานสงเคราะห์
- (5) เจตคติต่อความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องเครื่องใช้ทางการศึกษา
- (6) เจตคติต่อเป้าหมายสูงสุดทางการศึกษา
- (7) เจตคติต่อวิชาชีพในอนาคต
- (8) เจตคติต่อกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายจากสถานสงเคราะห์

4.2 โอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย

- (1) ทักษะ รูปแบบ และวิธีการบริหารจัดการของสถานสงเคราะห์
- (2) รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส
- (3) การให้การสนับสนุนสำหรับเด็กที่สถานสงเคราะห์ส่งออกไปเรียนภายนอก
- (4) การจัดหาอุปกรณ์ เครื่องใช้ รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกแก่เด็กที่มีผลต่อการพัฒนาทางการศึกษา
- (5) กิจกรรมที่สถานสงเคราะห์จัดเพื่อเป็นการสนับสนุนทางการศึกษากับเด็ก
- (6) การสนับสนุนและส่วนผลักดันทางการศึกษาของครูพี่เลี้ยง
- (7) ที่มาของเงินสนับสนุนทางการศึกษา

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยโดยการสัมภาษณ์จากเด็กด้อยโอกาส ผู้บริหารทางการศึกษา และครูพี่เลี้ยง ในสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจะได้นำเอาข้อมูลที่ได้มาประมวลข้อมูล สรุปประเด็น แล้วนำมาสังเคราะห์ข้อมูลและวิเคราะห์เป็นประเด็น เปรียบเทียบกับแนวความคิด ทฤษฎี และสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริงว่าเด็กด้อยโอกาสได้รับสิทธิความเท่าเทียมกันทางการศึกษา หรือไม่ อย่างไร โดยมีการนำเสนอในรูปแบบของงานวิจัยเชิงคุณภาพตามลักษณะเชิงพรรณนา

โดยในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการประเมินความเท่าเทียมกันทางการศึกษาของเด็กด้อยโอกาส ดังนี้

5.1 เจตคติของเด็กด้อยโอกาสต่อการศึกษา ต้องมีความพร้อมของสภาพจิตใจ และมีเจตคติทางการศึกษาในเชิงบวก โดยพื้นฐาน ปมด้อยของเด็ก จะไม่ส่งผลต่อการเรียน สิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาในสังกัด ครู-อาจารย์ และเพื่อน ต้องมีส่วนช่วยผลักดันการเรียน และ ต้องได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่ทางการศึกษาจากสถานสงเคราะห์

5.2 โอกาสทางการศึกษา ต้องเปิดโอกาสให้เด็กด้อยโอกาสมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดอนาคตทางการศึกษาของตนเอง

บทที่ 4

การนำเสนอผลการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้า และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินความเท่าเทียมกันทางการศึกษาของเด็กด้อยโอกาสโดยการสัมภาษณ์ (Interview) รวมทั้งเพื่อเป็นการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการประเมินการความเท่าเทียมทางการศึกษาของเด็กด้อยโอกาส ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย (1) เด็กด้อยโอกาสในสถานสงเคราะห์ (2) ผู้บริหารทางการศึกษาในสถานสงเคราะห์ (3) เจ้าหน้าที่ในการเตรียมความพร้อม และปรับพื้นฐานของเด็กในสถานสงเคราะห์ ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวผู้วิจัยจะได้พบนำเสนอผลการศึกษารายตามลำดับ ดังนี้

ส่วนที่ 1 เจตคติของเด็กด้อยโอกาสที่มีต่อการศึกษา

ส่วนที่ 2 โอกาสทางการศึกษา

ส่วนที่ 1 เจตคติของเด็กด้อยโอกาสที่มีต่อการศึกษา

เจตคติต่อการไปโรงเรียน การเรียนหนังสือ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในเรื่องของการไปโรงเรียนพบว่า เด็กมีเจตคติต่อการไปโรงเรียนแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้

1.1 ชอบไปโรงเรียน เพราะ

(1) ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ วิชาที่สอนมีหลากหลาย ทำให้ฝึกหัดคิด หัดปฏิบัติตามวิชาที่ครูได้สอน โดยมีการแบ่งวิชาที่สอนเป็น สายสามัญ และสายอาชีพ และวิชาที่ชอบมากที่สุดคือวิชาคณิตศาสตร์ เนื่องจาก ได้ฝึกปฏิบัติจากแบบทดสอบ และเป็นการท้าทายความคิดเพื่อให้ตอบคำถามให้ตรงกับเฉลยของครูผู้สอน ทำให้รู้สึกว่าคุณเองมีความสามารถ และจะได้รับคำชมเชย โดยในบางครั้งครูจะให้ไปแสดงวิธีคิดให้เพื่อน ๆ ดูบนกระดาน จึงทำให้เกิดความภาคภูมิใจที่ได้เป็นตัวอย่าง และเป็นผู้นำของเพื่อน ๆ โดยหลังจากที่เรียนจะมีจับกลุ่มเพื่อน ๆ เพื่อช่วยกัน ทำการบ้านและทำรายงาน และเมื่อใกล้จะสอบกลางภาคและปลายภาคจะมีการจับกลุ่มการติว หนังสือ โดยมีการจัดกลุ่มเพื่อน ที่มีความถนัดในวิชาต่าง ๆ โดยให้แต่ละคนไปอ่านหนังสือ และนำมาอธิบายแลกเปลี่ยนความรู้ตามเข้าใจ ซึ่งเป็นผลดีต่อผลการสอบเพราะทำให้อ่านหนังสือไม่หนักมากเกินไป และเข้าใจในบางวิชาที่ยังมีความสับสนอยู่ ซึ่งการไปเรียนหนังสือจะทำให้เรามีวิชาความรู้ และสามารถมีอาชีพที่มั่นคงในอนาคตได้

(2) ได้เจอเพื่อนใหม่ เนื่องจากเพื่อน ๆ จะมีการนำของเล่นมาจากบ้านมาแลกเปลี่ยนและเล่นด้วยกันในตอนพักเที่ยง อีกทั้งยังมีการคุยและแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับวิชาความรู้จากวิชาที่เรียน อีกทั้งในช่วงของวันหยุดประจำสัปดาห์ ก็จะมีการนัดกันไปห้องสมุดตามโรงเรียนต่าง ๆ หรือไปเดินเล่นตามห้างสรรพสินค้า และสวนจตุจักร โดยจะต้องมีการขออนุญาตจากครูพี่เลี้ยงและครูผู้ปกครองก่อน และจะต้องกลับมาตามกำหนดเวลาของสถานสงเคราะห์ ตามที่ได้รับอนุญาตในแต่ละครั้ง

(3) ได้ทำกิจกรรมที่โรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนจะเปิดเป็นชมรมเพื่อทำกิจกรรมนอกเวลาเรียน เช่น ชมรมดนตรีสากล , ชมรมบาสเก็ตบอล , ชมรมดนตรีไทย , ชมรมเชียร์ลีดเดอร์และชมรมทำอาหารและการฝีมือ ซึ่งการได้ทำกิจกรรมเหล่านี้จะทำหลังเวลาเลิกเรียน หรือในช่วงพักเที่ยง โดยจะมีรุ่นพี่เป็นประธานชมรม และเปิดรับสมัครน้อง ๆ ที่มีความสนใจ และมีความสามารถตามที่ตนถนัดเข้าร่วมเป็นสมาชิกในชมรม โดยหลังเวลาเลิกเรียนจะมีการฝึกซ้อม และจัดสอนให้กับผู้ที่สนใจถือเป็นการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ โดยแต่ละชมรมจะได้รับการสนับสนุนจากครู และ อาจารย์ประจำวิชา เพื่อเข้ามาควบคุมดูแล และคอยให้ความช่วยเหลือ และในบางครั้งเมื่อถึงวันสำคัญของทางโรงเรียน จะมีการจัดกิจกรรมโดยให้แต่ละชมรมส่งทีมเพื่อมาแสดงบนเวทีของหอประชุม หรือในบางครั้งจะมีการจัดการประกวดเพื่อหาตัวแทนของโรงเรียน เช่น ชมรมดนตรีสากล จะจัดให้มีการรับสมัครเพื่อประกวดวงดนตรีแข่งขันภายในโรงเรียนเพื่อชิงถ้วยรางวัลจากผู้อำนวยการโรงเรียน อีกทั้งยังได้รับเงินสนับสนุนเข้าชมรม ซึ่งจะมีการจัดการประกวดทุกปี และสำหรับชมรมเชียร์ลีดเดอร์ก็จะมี การจัดฝึกซ้อมเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาสีของโรงเรียน ซึ่งส่วนใหญ่ชมรมนี้จะได้รับความสนใจ เป็นจุดเด่น และได้รับความชมเชยจากผู้ที่พบเห็น โดยจะต้องฝึกซ้อมกันในตอนเย็นหลังเลิกเรียน และผู้ที่อยู่ในชมรมนี้จะต้องมีการจัดสรรเวลาที่ดี เพราะการฝึกซ้อมจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อผลการเรียน โดยการเข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมดของโรงเรียนจะต้องทำการขออนุญาตจากครูผู้ปกครองของสถานสงเคราะห์ก่อนทุกครั้งและ ในกรณีที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมในตอนเย็นหลังเลิกเรียนจะต้องทำการแจ้งล่วงหน้าที่ต้องอนุญาตก่อนเช่นกัน ซึ่งการทำกิจกรรมดังกล่าวเป็นสิ่งที่ดี เนื่องจากใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ สร้างชื่อเสียงให้แก่ตนเอง และชมรม และยังทำให้มีชื่อเสียง เป็นที่ชมเชย และเป็นที่ยอมรับกับครูอาจารย์ และ เพื่อน ๆ พี่ น้อง ต่างห้องต่างชั้นกันอีกด้วย

1.2 ไม่ชอบไปโรงเรียน เพราะ

(1) เข้ากับเพื่อนไม่ได้ และเพื่อนชอบล้อ เนื่องจากเพื่อน ๆ ไม่เข้าใจว่ามาจากสถานสงเคราะห์ เพื่อนมักจะถามถึงครอบครัว ซึ่งถ้าถูกถามแบบนี้จะไม่ค่อยอยากจะพูดกับเพื่อนคนนั้น ทำให้เพื่อนคนนั้นไม่เข้าใจในตัวเรา และคิดว่าเราเป็นคนแปลก ไม่เหมือนกับพวกเขา จึงไปจับกลุ่มกัน และมองด้วย

สายตาที่ไม่เป็นมิตร จึงทำรู้สึกว่าจะไม่อยากไปโรงเรียน เพราะถ้าในวิชาที่เรียนก็จะเรียนเพียงอย่างเดียว ไม่สนใจใคร แต่บางครั้งก็จะเหม่อลอย และคิดถึงพ่อ แม่ อยู่เสมอ เพราะอยากรู้เหมือนกันว่าทำไม พ่อกับแม่ถึงไม่พาเราไปเลี้ยงเหมือนกับเพื่อน ๆ คนอื่น ที่มีครอบครัวสมบูรณ์ เราจะได้อยู่ร่วมกับสังคมของเพื่อน ๆ ได้ และในบางครั้งจะพยายามไม่คิดถึงสิ่งที่เราขาดหายไป เพราะจะทำให้เกิดปมด้อยในใจ ซึ่งจะทำให้เสียกำลังใจในการเรียน และส่งผลต่อผลการเรียนด้วย ในบางครั้งจะนำเรื่องที่ไม่สบายใจที่เกิดขึ้นจากเพื่อนที่โรงเรียนไปเล่าให้ครูพี่เลี้ยงที่สถานสงเคราะห์ฟัง และครูพี่เลี้ยงจะคอยปลอบใจ และอธิบายเหตุผลให้ฟังว่าพ่อ แม่ คงมีเหตุผลบางอย่างที่ไม่สามารถรับเราไปอุปการะเลี้ยงดูได้ แต่โดยส่วนตัวไม่ได้คิดโกรธพ่อ กับ แม่ และคิดอยู่เสมอว่าเมื่อโตขึ้นและมีงานทำจะไปตามหาพ่อ แม่ และจะได้อยู่ด้วยกันเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์ ซึ่งถ้าเพื่อน ๆ ที่โรงเรียนเข้าใจก็จะไม่ทำให้อารมณ์เสียแตกต่าง จึงทำให้ไม่ชอบการไปโรงเรียน

(2) ไม่อยากเรียนหนังสือ เพราะ เรียนแล้วไม่เข้าใจ และผลการเรียนไม่ดี ได้เกรดเฉลี่ยน้อย และเวลาที่ครู อาจารย์ให้การบ้าน ก็จะทำให้ไม่ค่อยได้ต้องไปลอกการบ้านเพื่อนที่โรงเรียน จึงทำให้เวลาสอบได้ผลการเรียนไม่ค่อยดี โดยเวลาที่เรียนจะชอบนั่งอยู่หลังห้อง เพราะกลัวอาจารย์จะถาม โดยวิชาภาษาอังกฤษ จะเป็นวิชาที่ไม่ชอบเรียนเลย เพราะกลัวว่าครูจะถามและให้อ่านออกเสียง ซึ่งเกิดความไม่มั่นใจในการออกเสียงหน้า เบา ในภาษาอังกฤษ และกลัวเพื่อน ๆ จะล้อว่า อ่านผิด ออกเสียงผิด และเป็นจุดสนใจซึ่งทำให้ไม่อยากเข้าเรียนในวิชานี้ โดยไม่อยากที่จะพัฒนาและปรับปรุงตัว เพราะคิดว่าเป็นวิชาที่ตนไม่ถนัด ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ไม่อยากไปโรงเรียน โดยสามารถยอมรับผลการเรียนของตนเองได้ เพราะคิดว่าทำได้ดีที่สุดเต็มความสามารถแล้ว

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจากเจตคติต่อการชอบไปโรงเรียนและการชอบเรียนหนังสือ แบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือชอบไปโรงเรียนและชอบเรียนหนังสือ เนื่องจากสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่มีเพื่อนครู อาจารย์ ที่ดี และเข้าใจ ประกอบกับพื้นฐานทางสภาพจิตใจที่ดี โดยเด็กไม่ได้นำปมด้อยของตนเองมาเป็นข้อจำกัดทางการศึกษา โดยพร้อมที่จะปรับตัวและเปิดรับสังคมใหม่ ก็จะทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการศึกษา ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาความรู้เพื่อส่งให้เกิดความเท่าเทียมกันทางการศึกษาของเด็ก ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ชอบไปเรียนหนังสือ และไม่อยากเรียนหนังสือเนื่องจากสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่มาจากเพื่อนร่วมชั้น ประกอบกับสภาพจิตใจที่ยังไม่พร้อมสำหรับการปรับตัวและพัฒนาตนเองเพื่อเข้าสู่สังคมภายนอก โดยจะปิดกั้นและไม่ยอมรับผู้อื่น เป็นพื้นฐานทางเจตคติในทางลบ จะส่งผลให้พื้นฐานทางจิตใจเกิดความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษา

เจตคติต่อแรงจูงใจและส่วนผลักดันทางการศึกษา

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง มีเจตคติต่อแรงจูงใจและส่วนผลักดันทางการศึกษา แบ่งเป็น 4 กลุ่มใหญ่ ดังนี้

1.1 ครู และอาจารย์ มีความเมตตากับเด็กนักเรียน คอยดูแลเอาใจใส่และให้ความช่วยเหลือเด็กนักเรียนในระหว่างที่อยู่ในโรงเรียน คุณครูและอาจารย์คอยแบ่งปันข้าว ขนม ผลไม้ และอุปกรณ์การเรียนให้นักเรียนในเวลาที่คุณครูและอาจารย์ไม่มีใช้ คอยช่วยสอนการบ้านและแนะนำวิชาเรียนที่ไม่เข้าใจให้กับเด็กนักเรียน คอยให้คำแนะนำในการดำเนินชีวิต และสอนให้ประพฤติตนอย่างไร จะทำให้เราสามารถประสบความสำเร็จในเรื่องการศึกษาและสามารถหาอาชีพที่ดีทำในอนาคตได้ โดยที่ครูและอาจารย์ไม่เคยรังเกียจว่าใครจะมาจากที่ไหน รักทุกคนเหมือนลูกของคุณครูและอาจารย์เอง ดังนั้น นักเรียนจึงคิดว่า คุณครูและอาจารย์เป็นเหมือนพ่อแม่ของนักเรียนอีกคนหนึ่ง ทำให้อยากมาเรียนหนังสือ ถ้ามีปัญหาหรือเรื่องที่ท้อใจ นักเรียนก็จะให้ครูและอาจารย์แนะนำปัญหาต่าง ๆ ให้ เด็กนักเรียนมีความเห็นว่าในยามที่พวกเขาเดือดร้อน นักเรียนยังมีครูและอาจารย์เป็นที่พึ่งให้แก่พวกเขาได้ ทำให้นักเรียนมีความผูกพันกับครูและอาจารย์ผู้สอนเป็นอย่างดี

1.2 กิจกรรมการเรียน ในโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมหลายรูปแบบ เช่น การแข่งขันกีฬาเป็นประจำโรงเรียน การจัดกิจกรรมวันสุนทรภู่ กิจกรรมทัศนศึกษานอกโรงเรียน กิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือและเนตรนารี กิจกรรมเหล่านี้ทำให้เด็กนักเรียนได้ไปเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่ไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อนหน้านี้ เช่น กิจกรรมการแข่งขันกีฬา เด็กนักเรียนจะได้โชว์ความสามารถพิเศษของแต่ละคนที่มีก็คือความสามารถในการเล่นวอลเลย์บอล กรีฑา และการเป็นกองเชียร์ เป็นต้น สำหรับการจัดกิจกรรมสุนทรภู่ เด็กนักเรียนสามารถโชว์ความสามารถในการแต่งกลอน อ่านกลอน ได้เห็นการแสดงละครเกี่ยวกับวันสุนทรภู่ และเด็กนักเรียนบางคนได้โอกาสในการแสดงละครนั้นด้วย และสำหรับกิจกรรมทัศนศึกษา ทำให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งที่เด็กไม่เคยได้รู้ ไม่เคยได้มาเห็นก่อนหน้านี้ และกิจกรรมการเข้าค่ายลูกเสือและเนตรนารี ทำให้เด็กได้ไปมีประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตนอกบ้าน ต้องอดทนกับความลำบาก แต่เด็กนักเรียนจะมีความสุขมากและชอบมากเนื่องจากมีกิจกรรมเสริมในค่ายลูกเสือและเนตรนารี เช่น การผจญภัยเล่นเกม การสอนความรู้การปฐมพยาบาล รวมไปถึงกิจกรรมรอบกองไฟที่จะต้องมีการสวดมนต์ลูกเสือและเนตรนารีทุกโรงเรียน ดังนั้นกิจกรรมเหล่านี้จะทำให้เด็กนักเรียนได้การเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เป็นประสบการณ์ในชีวิตและเป็นโอกาสให้นักเรียนบางคนที่มีความสามารถแสดงความสามารถของแต่ละคนออกมาโชว์ เฉพาะนั้นกิจกรรมในโรงเรียนที่จัดขึ้นเด็กนักเรียนจึงให้ความสนใจและเข้าร่วมกับกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น

1.3 อุปกรณ์การเรียน การเรียนการสอนในโรงเรียน อุปกรณ์การเรียนถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอีกอย่างที่ใช้ในการเรียนหนังสือ อุปกรณ์การเรียนประกอบไปด้วย หนังสือเรียน สมุดเขียน ดินสอ ปากกาคำปากกาแดง ไม้บรรทัด รองเท้า ถุงเท้า เข็มขัด ชุดนักเรียน กระเป๋าหนังสือ ซึ่งในโรงเรียนที่เป็นของรัฐบาล รัฐบาลจะมีชุดนักเรียน รองเท้า ดินสอ สมุด มาแจกให้กับนักเรียนที่ขาดแคลนหรือนักเรียนยากจนที่มีผลการเรียนดี และยังมีทุนการศึกษาสำหรับนักเรียนเรียนเก่ง ทุนการศึกษาเด็กยากจน ให้กับ

นักเรียน และโรงเรียนยังมีหนังสือเรียนให้กับนักเรียนยืมเรียน รวมไปถึงค่าทอมในการเรียนของเด็กนักเรียนเป็นการเรียนฟรี ดังนั้น อุปกรณ์การเรียนหนังสือของเด็กนักเรียน จะได้มาจากการแจกของจากรัฐบาล ทำให้เด็กนักเรียนมีอุปกรณ์การเรียนครบ ซึ่งทำให้เด็กนักเรียนมีความพร้อมในด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน เด็กนักเรียนจึงอยากไปเรียนหนังสือ

1.4 เพื่อน การไปโรงเรียนของเด็กนักเรียนนั้นนักเรียนจะได้เพื่อน 2 กลุ่ม คือ (1) เพื่อนในห้องเรียน (2) เพื่อนในโรงเรียน สำหรับเพื่อนประเภทแรกก็คือ เพื่อนในห้องเรียนของนักเรียนมีทั้งผู้หญิงและผู้ชาย ซึ่งทุกคนไม่เคยถูกหรือรังเกียจเด็กนักเรียนที่มาจากสถานสงเคราะห์เลย กับตรงกันข้ามเพื่อน ๆ ทั่วให้ความช่วยเหลือพวกเขาเป็นอย่างดีเช่น แบ่งขนมให้กิน ให้ยืมอุปกรณ์การเรียนที่นักเรียนจากสถานสงเคราะห์ไม่มีใช้ร่วมกัน ไม่เคยเอาเปรียบเด็กนักเรียนที่มาจากสถานสงเคราะห์ และเพื่อนร่วมห้องที่มาจากครอบครัวข้างนอกนั้นไม่มีนักเรียนคนไหนที่ใช้คำพูดหรือเรียน หรือด่าว่านักเรียนสถานสงเคราะห์ ประการที่สอง เพื่อนรุ่นพี่และรุ่นน้องในโรงเรียนที่อยู่คนละห้องกันให้ความเคารพและยอมรับเป็นเพื่อนเหมือนเด็กนักเรียนอื่น ๆ ทั่ว ๆ ไป ไม่มีการรังเกียจ และไม่เคารพนักเรียนจากสถานสงเคราะห์ที่เป็นรุ่นพี่เลย ดังนั้น เพื่อนนักเรียนในโรงเรียนให้ความเคารพและรักใคร่กันเป็นอย่างดี คอยช่วยเหลือซึ่งกันและกันไม่เคยถูกดูแลนักเรียนที่มาจากสถานสงเคราะห์

ดังนั้นปัจจัยที่มีอิทธิพลที่ทำให้เด็กนักเรียนอยากมาเรียนหนังสือในโรงเรียนก็คือ ตัวครูและอาจารย์ที่เอาใจใส่เด็กเป็นอย่างดีเป็นทั้งพ่อและแม่ เป็นทั้งครูและอาจารย์ เป็นทั้งเพื่อน ที่เป็นกันเองกับเด็ก นักเรียนจึงมีความผูกพันที่ดีต่อครูและอาจารย์ กิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นในระหว่างการเรียนการสอนของโรงเรียน รวมถึงความพร้อมในด้านอุปกรณ์การเรียนที่ได้รับจากรัฐบาลซึ่งพอที่จะทำให้เขาสามารถเรียนในเรียนได้ และรวมไปถึงเพื่อนในห้องเรียนและเพื่อนต่างห้องเรียนในโรงเรียนที่ให้ความช่วยเหลือ และให้ความเคารพซึ่งกันและกัน โดยไม่มีการดูถูกเหยียดหยามเด็กที่มาจากสถานสงเคราะห์ มีแต่ความจริงใจและความเป็นมิตรที่ดีต่อเพื่อน ๆ ไม่ว่าจะมาจากสถานที่ใด ๆ ความเป็นเพื่อนเท่าเทียมกันหมด ซึ่งเจตคติที่ดีของส่วนผลักดันทางการศึกษาทั้งหมดนี้ จะส่งผลต่อความเท่าเทียมกันทางการศึกษาของเด็ก

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในสถานสงเคราะห์(การจัดการศึกษาทางเลือกโดยศูนย์การเรียนในสถานสงเคราะห์.2544 :60-66)

สภาพของเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูและเติบโตในสถานสงเคราะห์มักมีพัฒนาการทางร่างกาย บุคลิกภาพ สติปัญญา ภาษา และสังคมช้ากว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูในครอบครัว เนื่องจากเด็กได้รับการเลี้ยงดูรวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ และเป็นจำนวนมากจึงไม่ได้รับการกระตุ้นและตอบสนองความต้องการพื้นฐานอันได้แก่ ความรัก ความอบอุ่น ไม่เพียงพอ เนื่องจากการขาดพ่อแม่ที่แท้จริง แม้จะมีพี่เลี้ยงและเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ดูแล แต่โดยทั่วไปแล้วบุคลากรเหล่านี้ยังมีไม่เพียงพอและได้สัดส่วนกับเด็ก เนื่องจากข้อจำกัดตามนโยบายของรัฐบาลในด้านการจำกัดและลดกำลังบุคลากรในภาครัฐตามแผนปฏิรูปราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรรอบข้างของเด็กทุกคนจะปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับ ถึงแม้จะมีความรักให้กับเด็กบ้าง แต่ค่าของความรัก ความอบอุ่น ความใกล้ชิด และสายใยของความผูกพันที่ได้รับจากผู้ดูแลในสถาน

สงเคราะห์นั้นเปรียบเทียบกับและชดเชยไม่ได้กับสายใยของความรัก ความอบอุ่น ที่เด็กจะได้รับจากบิดามารดา และครอบครัว โดยธรรมชาติแล้วเด็กต้องมี “ครอบครัวที่เป็นเจ้าของ และเป็นเจ้าของของครอบครัว” อย่างเต็มที่เท่านั้น ประกอบกับบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมภายในสถานสงเคราะห์เป็นเสมือนโลกแคบของเด็ก จึงขาดโอกาสและการสัมผัสประสบการณ์ต่อขบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ได้น้อยกว่าเด็กในสังคมภายนอก และด้วยข้อจำกัดของสภาพแวดล้อมและรูปแบบการเลี้ยงดูทำให้เด็กขาดโอกาสการดำรงชีวิตแบบธรรมดาสามัญ (Normalization) ซึ่งอาจเป็นสาเหตุและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กที่ต้องเติบโตในสถานสงเคราะห์ ดังนี้

1. การขาดความรักความอบอุ่นและขาดสัมพันธภาพแบบครอบครัว เป็นผลต่อพฤติกรรม และพัฒนาการของเด็ก

- พัฒนาการทางร่างกายไม่สมบูรณ์ ไม่เป็นไปตามวัยทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา และบุคลิกภาพ โดยเฉพาะเด็กเล็กที่เติบโตในสถานสงเคราะห์จะมีพัฒนาการด้านการสื่อสารช้า พูดไม่ชัด และมีอาการ เจ็บป่วยบ่อย ภูมิคุ้มกันต่ำ

- มีพฤติกรรมกระตุ้นตนเอง เช่น สายหัว โยกตัว โยกศีรษะ (Self-Stimulation) เพราะขาดการกอดสัมผัส เมื่อมีผู้ไปเยี่ยมเยียนเด็กเล็กส่วนใหญ่มักขอร้องให้อุ้มและกอดสัมผัสตน

- มีคนเป็นปมด้อย มีความเพ้อฝันสูง มีความต้องการพ่อแม่

- มีความรู้สึกว่าตนไม่มีค่าต่อคนอื่น

- ขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้

- มีความวิตกกังวลสูง ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-confidence)

- เป็นเด็กเลี้ยงยาก (Difficult Child)

- รักคนเพศเดียวกัน ไม่เคยเห็นแบบอย่างสัมพันธภาพแบบครอบครัวและระหว่างเพศ

- ขาดความมั่นคงทางอารมณ์ หงุดหงิดง่าย โกรธแค้นไม่สมเหตุสมผล ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric)

- พบมากที่มีความผูกพันเป็นพิเศษกับสิ่งที่ไม่ใช่คน เช่น สัตว์เลี้ยง

- สติปัญญาและความคิดโดยส่วนใหญ่ค่อนข้างต่ำ

- ไม่สนใจการเรียนรู้

2. การจัดบริการเป็นไปตามตารางเวลาและการใช้ระเบียบวินัยเป็นกฎเกณฑ์ในทุกช่วงชีวิต

- ทำให้เด็กต้องปฏิบัติตามกิจวัตรประจำวันถูกควบคุมและต้องทำตามคำสั่งจนเคยชิน จนขาดความมั่นใจ ขาดความรับผิดชอบ และการตัดสินใจด้วยตนเอง

- ขาดความคิดริเริ่ม และการส่งเสริมให้สร้างสรรค์ ให้คิดเป็น ทำเป็น และฝันเป็น จนขาดแรงจูงใจเพื่อความสำเร็จในชีวิตด้วยตนเอง

- ขาดความเป็นอิสระ ความคล่องตัวในการดำเนินชีวิตประจำวัน เกิดการสะสมความอึดอัดคับแค้น หงุดหงิด ก้าวร้าว เก็บกด ซุกซน ซึ่งเป็นอันตรายและมีความเสี่ยงต่อการทำให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบน

- ขาดเสรีภาพและโลกส่วนตัว ทำให้เด็กไม่เคารพเสรีภาพของผู้อื่น
- ขาดการบังคับตนเอง (Self-Control) จึงถูกชักจูงให้กระทำผิดง่ายและตกเป็นเหยื่อได้ง่ายในการกระทำผิด

3. สภาพของทุกสิ่งเป็นของส่วนรวมหรือส่วนกลาง ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ เด็กในสถานสงเคราะห์มักเรียกว่า “พ่อ” “แม่” แต่พ่อและแม่เหล่านั้นจะเป็นของส่วนกลางของทุกคน สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ เด็กทุกคนจะต้องใช้ร่วมกัน ถ้ามีจำนวนจำกัดจะต้องแบ่งกันกินแบ่งกันใช้ หรือได้โดยไม่ทั่วถึง ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนได้รับความลำเอียง น้อยเนื้อต่ำใจ ทำให้เด็กขาดความรู้สึกการเป็นเจ้าของ (Sense of Belonging) เป็นผลให้เกิดพฤติกรรมสะสม เช่น

- กินอาหารในปริมาณมากผิดปกติ
- มีความอยากได้โดยไม่สิ้นสุด และอยากได้ก่อนใคร เพราะกลัวจะไม่ได้ ความรู้สึกอยากแย่งชิงและชอบทะเลาะเบาะแว้ง

- พุดบด ขี้ฉ้อฉล ชอบกลั่นแกล้งเพื่อน ก้าวร้าว แยกตัว
- ถูกหาว่าชอบลักขโมย เนื่องจากคุ้นเคยกับการใช้ของร่วมกันและของทุกสิ่งเป็นของส่วนกลาง เมื่อต้องออกไปเรียนร่วมกับเด็กในโรงเรียนภายนอก ด้วยความเคยชินจึงไม่สามารถแยกแยะจากของส่วนกลางและส่วนตน ทำให้ถูกครูและเพื่อนเข้าใจว่าเป็นการลักขโมย จนในที่สุดเด็กต้องกลายเป็นเด็กขโมยโดยไม่ตั้งใจ

- เด็กจะมีความรู้สึกกว้างเปล่าและแหว่งกว้างในชีวิต ขาดที่ยึดเหนี่ยวเหมือนคนไร้ที่พึ่งเพราะสับสนในตนเองว่า “ตนเป็นของใครและใครเป็นของตน” (No Body Child)

4. การตอบสนองความต้องการทางวัตถุอย่างสิ้นเหลือจนขาดความ “พอดี”

เด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและเด็กพิการ มักได้รับความเห็นใจสงสารเวทนาจากประชาชนและสังคมเป็นพิเศษ จะมีผู้มีจิตศรัทธาบริจาคอาหารสิ่งของให้เป็นประจำและเป็นจำนวนมาก จนเด็กได้รับการตอบสนองทางวัตถุอย่างสิ้นเหลือ จนทำให้เด็กรู้สึกตลอดเวลาว่าตนเป็นคนที่น่าสงสาร และด้อยโอกาสเป็นหน้าที่ของรัฐและสังคมจะต้องเป็นผู้ให้การสงเคราะห์ตน จนเป็นผลให้

- ขาดการเรียนรู้คุณค่าของสังคม เช่น การเป็นทั้ง “ผู้ให้” และ “ผู้รับ” จึงทำให้ดูเหมือนหนึ่งเป็นคนเห็นแก่ตัว เมื่อต้องออกไปใช้ชีวิตในสังคมภายนอก

- ไม่รักสิ่งของ ฟุ่มเฟือย ไม่รู้จักการประหยัด และการเก็บออม ไม่เห็นค่าของเงินและสิ่งของเพราะได้มาโดยง่ายดาย

- ขาดความกระตือรือร้นในชีวิต ดำรงชีวิตแบบต้องพึ่งพา
- ขาดความรับผิดชอบต่อทั้งตนเองและส่วนรวม
- ชอบเรียกร้อง และต่อต้านระเบียบระเบียบวินัย และต้องการสิทธิพิเศษต่างๆ ตลอดเวลา

เนื่องจากคิดว่าสังคมและผู้บริจาคสงสารต้องให้ความเห็นใจและจะช่วยตอบสนองได้

- ขาดการเรียนรู้ชีวิตที่อยู่ใน “ความพอดี” หรือ “พอสมควร”

5. สภาพภาวะแวดล้อมที่จำกัดและรูปแบบการจัดบริการเบ็ดเสร็จในชีวิตประจำวันทำให้เด็กขาดโอกาสในการมีส่วนร่วม และขาดโอกาสในการเรียนรู้ อาทิ การหุงหาอาหารเป็นจำนวนมากทุกอย่าง ปรง เบ็ดเสร็จจากครัวใหญ่จัดบริการถึงโต๊ะทั้ง 3 มื้อ ทำให้เด็กไม่รู้จักชนิดของพืชผัก และอาหาร หุงหาอาหารไม่เป็น ช่วยตนเองไม่เป็นในการใช้ชีวิตประจำวันเหมือนเด็กในครอบครัวทั่วไป ขาดการเรียนรู้การใช้ชีวิตแบบบุคคลทั่วไปในสังคม (Normalization) และการเรียนรู้และการจัดเกลาทางสังคม (Socialization) เป็นผลทำให้เด็ก

- ไม่มีความรับผิดชอบและไม่รู้จักการจัดระบบชีวิตตนเอง (Self-management)
- เกียจคร้าน ไม่ค่อยมีความเพียรพยายามดิ้นรน และมุ่งหวังความสุขความสำเร็จในชีวิต เพราะอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เห็นว่ารรัฐและสังคมมีหน้าที่ต้องเป็นผู้ให้และต้องช่วยเหลือตนจัดระบบชีวิตให้ตน
- ขาดสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลรอบข้างและไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมเนื่องจากขาดความรู้และการฝึกปฏิบัติด้านกติกาทางสังคม
- ขาดความกระตือรือร้นและความมุ่งหมายในชีวิต (Sense of Hope)
- ไม่สามารถดำเนินชีวิตแบบพึ่งพาตนเอง เพราะถูกเลี้ยงดูเพาะบ่มให้ต้องพึ่งพิงและยอมจำนนกับชีวิตและชะตากรรมของตนเอง

6. สภาพการเปลี่ยนแปลงโยกย้ายเจ้าหน้าที่ระดับต่าง ๆ

โดยทั่วไปของหน่วยราชการจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงโยกย้ายเจ้าหน้าที่ในระดับต่างๆ เป็นประจำ ตลอดจนการสับเปลี่ยนเวรหน้าที่การดูแลเด็กของพ่อบ้าน แม่บ้าน พี่เลี้ยงเด็ก เป็นผลต่อการขาดความต่อเนื่องของพัฒนาการของเด็ก ทั้งนี้เพราะชีวิตและพัฒนาการของเด็กจะได้รับการดูแลเอาใจใส่เพียงไรนั้น ขึ้นอยู่กับความคิด แนวทาง ความสนใจ และการเอาใจใส่ ดูแลและการคุ้นเคย และการรู้จักเด็กของเจ้าหน้าที่ระดับต่าง ๆ เป็นสำคัญ นับตั้งแต่การกำหนดนโยบายจากผู้บริหารระดับกรมสู่ผู้ปกครองสถานสงเคราะห์ จนถึงเจ้าหน้าที่ระดับต่าง ๆ หากขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาสถานที่สิ่งแวดลอม วัตถุ อุปกรณ์ให้คงความสนใจทุ่มเทสู่การพัฒนาเอาใจใส่เด็กก็จะลดน้อยลง ชีวิตจิตใจสู่การพัฒนาการของเด็กก็อาจจะอับเฉาเนื่องจากขาดความต่อเนื่องของพัฒนาการ เนื่องจากข้อจำกัดของทรัพยากรและบุคลากร ถ้าหากทุ่มเทในทางใดทางหนึ่งมากเกินไปย่อมมีผลกระทบต่อเด็กโดยตรงชีวิตของเด็กในสถานสงเคราะห์จึงต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ “ขาดความพอดี” ต่อพัฒนาการของเด็ก เนื่องจากขาดหลักการที่มีความชัดเจนของต้นแบบรูปแบบของการกำหนดนโยบายแนวทางสู่การปฏิบัติที่เป็นไปโดยต่อเนื่องโดยตรงเป็นผลให้

- เด็กขาดต้นแบบที่ดีที่จะซึมซับสะสมสิ่งที่ดีและจริยธรรมพื้นฐานในชีวิต และไม่สามารถยึดใครเป็นที่พึ่งได้ถาวรและต่อเนื่อง (Good Role Models)
- สับสนต่อการอบรมสั่งสอนหรือการเพาะบ่มที่ไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน (เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงโยกย้าย และการเปลี่ยนเวรดูแล ซึ่งแต่ละคนต่างมีพื้นฐานความคิด จิตใจ จิตวิญญาณรูปแบบของพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งเด็กต้องพบเห็นสัมผัสเป็นจำนวนมากในแต่ละช่วงวัยชีวิตของเด็ก)

- ขาดความรัก ความอบอุ่นที่มั่นคง โดยเฉพาะอย่างยิ่งขาดความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of Belonging) (เนื่องจากไม่เคยได้รับความรัก ความผูกพันที่มั่นคงจากผู้ใด แม้แต่ผู้บริจาคน ผู้มีจิตศรัทธา อาสาสมัคร ซึ่งเด็กอยากจะได้ถือเป็นการหวังของเด็ก แต่โดยข้อเท็จจริงบุคคลที่เด็กหวังเป็นที่พึ่งต่างมาสนองความต้องการของเด็กได้เพียงชั่วคราวและต้องจากไปในที่สุด) ทำให้เด็กรู้สึกถูกทอดทิ้งซ้ำแล้วซ้ำเล่า จะประสบการณ์ที่เคยถูกทอดทิ้งจากพ่อแม่และครอบครัวของเด็กมาแล้ว

- ขาดความมั่นคงทางอารมณ์ จิตใจ บุคลิกภาพและความทรงจำที่ดี

- เป็นคนที่ไม่มีความรักที่มั่นคง สับสน แปรเปลี่ยนง่าย เมื่อเติบโตมักไม่มั่นคงในชีวิต
ครอบครัว

- ขาดบรรยากาศของการสื่อสาร ปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่

- เด็กที่อยู่ในโลกแคบ เช่น สถานสงเคราะห์ มักถูกซึมซับพฤติกรรมที่ตนพบเห็นจากเจ้าหน้าที่ หลากหลายคนที่ผลัดเปลี่ยนเวรกันมาดูแลเด็ก จึงมีพฤติกรรมสะสมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ชอบโกหก ชุกช่อนของ หลบหนี เลี่ยงงาน พุดจาหยาบคาย ใช้อารมณ์เกรี้ยวกราดกับเด็ก เด็กจึงเกิดพฤติกรรมเลียนแบบ สะท้อนภาพออกมาฟ้องสาธารณชนด้วยพฤติกรรมแสดงออก เช่น พุดจาโกหก ก้าวร้าว ใช้คำหยาบ ทอดเลียงไม่เป็น ทำท่าหยิก ดี เหน็บ กระชาคนอื่น ชี้นิ้วเมื่อรู้สึกโกรธ ไม่พอใจ ชุกช่อนสิ่งของ ลักขโมย หลบเลียงงาน เอาเปรียบผู้อื่น ฯลฯ

- ไม่เคารพไม่เชื่อฟัง แสดงกิริยาก้าวร้าวกับเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะเด็กโต

7. สภาพการที่เด็กต้องย้ายสถานสงเคราะห์ตามเกณฑ์อายุ และตามสภาพปัญหา และสภาพความพิการ เนื่องจากสถานสงเคราะห์จะจัดแยกเด็กเข้าพักพิงตามประเภทของสถานสงเคราะห์ในรูปแบบต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น อาทิ ตามเกณฑ์อายุ เช่น สถานสงเคราะห์เด็กอ่อน เด็กโต สถานแรกรับ สถานคุ้มครองฯ สถานสงเคราะห์เด็กพิการ เป็นต้น การจับเด็กโยกย้ายสถานสงเคราะห์ โดยขาดการเตรียมพร้อมเด็กในการเข้าสู่สถานการณใหม่ในทางที่ดี และการสร้างความเข้าใจให้กับเด็กแล้ว โดยเฉพาะเด็กเล็ก เด็กพิการที่ต้องย้ายสถานสงเคราะห์ตามเกณฑ์อายุและตามประเภทความพิการ จะสร้างความสะเทือนใจให้กับเด็กเป็นอย่างมาก รวมทั้งเด็กที่กระทำผิด คดีดัง และมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในสถานสงเคราะห์ โดยส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่มักแก้ปัญหาด้วยการส่งต่อหรือย้ายตัวเด็กไปยังสถานสงเคราะห์อื่น เช่น สถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ขบวนการโยกย้ายภาระความรับผิดชอบ ให้เด็กไปรับการสงเคราะห์ในสถานสงเคราะห์ประเภทต่าง ๆ นั้น ล้วนเป็นผลกระทบต่ชีวิตและจิตใจเด็ก ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อประสบการณ์ชีวิตของเด็ก เป็นผลให้เด็ก

- ขวัญเสีย เสียใจ หวาดกลัว สะเทือนใจ ลี้หนีหวงและโดดเดี่ยว

- คับแค้นใจ ฝังใจ เก็บกด ไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ไม่ยอมปรับตัว

- ความฝังใจต่อการเปลี่ยนแปลงทำให้เด็กเป็นคนขี้อหวัระแวง และขาดความไว้วางใจ “คน” มากขึ้น หนีไปยึดสิ่งที่ไม่ใช่ “คน”

- ขาดความมั่นใจในการเผชิญหน้ากับสถานการณ์ใหม่ จนเกิดกรปฏิเสธต่อสิ่งแวดล้อมใหม่ทุกกรณี ไม่ยอมรับผู้อื่น

- เกิดปฏิกิริยาแยกตัว ชิมเสิร์ฟและก้าวร้าว

- หลบหนี

8. สภาพระบบการใช้อำนาจ จากบนลงล่าง

จากสภาพการบริหารแบบใช้อำนาจจากบนลงล่าง ตามสายบังคับบัญชาตามระบบราชการ จึงทำให้ต้องมีการใช้อำนาจความรับผิดชอบและการกำหนดนโยบายโดยส่วนใหญ่การสั่งการจะเป็นไปตามสามัญสำนึกของแต่ละคนซึ่งจะสั่งการจากระดับสูงสู่ระดับล่างต่อ ๆ กันมาตามลำดับชั้น จนถึงจุดล่างสุดเพื่อกระทำต่อเด็ก “เด็ก” เท่านั้นที่เป็นปลายทางหรือส่วนล่างสุดที่ถูกเป็นผู้รับผลจากการใช้อำนาจการสั่งการนั้น และสิ่งที่สำคัญ คือ อำนาจนั้นจะต้องเปลี่ยนแปลงหักเหตามยุค ตามสมัย ตามสภาพการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ระดับต่าง ๆ ที่จะต้องถูกเชื่อมโยงอำนาจนั้นสู่เด็ก อำนาจสั่งการนั้นจะเป็นผลดี ผลร้าย และ “การรู้เท่าถึงการณ์” เพียงไรนั้นล้วนเป็นผลกระทบต่อดีก เช่น

- ชีวิตและอนาคตของเด็กจากหลักการที่ถูกต้องมั่นคงและต่อเนื่องในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

- ขาดการประสานเชื่อมต่อบริเวณนโยบายการเลี้ยงดูรูปแบบกิจกรรมที่ไม่ต่อเนื่องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้เกิดการสะดุดหยุดชะงักและสับสนต่อการเจริญเติบโตทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา การเรียนรู้และประสบการณ์สั่งสมที่ไม่เกิดเป็นภาพทั้งดงามสำหรับเด็ก

เจตคติต่อโรงเรียนในฝัน

สถานที่เรียนซึ่งนับว่าเป็นสิ่งสำคัญมากในการเข้าเรียนของเด็กนักเรียนในปัจจุบัน ผู้ปกครองหรือเด็กนักเรียนบางคนต้องการที่จะได้เข้ารับการศึกษที่โรงเรียนที่มีมาตรฐานที่ดีดังนั้นโรงเรียนในฝันของเด็กสถานสงเคราะห์ที่อยากให้เป็นคือ

1. ค่าเรียนถูก ราคาไม่แพงมาก เพราะเด็กส่วนใหญ่ต้องการศึกษาต่อ
2. มีคอมพิวเตอร์ให้ใช้ฟรีและพอเพียงต่อความต้องการของเด็กนักเรียน
3. มีอาหารราคาไม่แพง
4. มีสนามกีฬาขนาดใหญ่ มีสนามเทนนิส และสระว่ายน้ำ
5. ห้องเรียนติดแอร์
6. ชุมนักเรียนที่คู่กันสมัย
7. อยากเรียนโรงเรียนอินเตอร์
8. อยากมีรถรับส่งติดแอร์
9. ไม่จำกัดทรงผม

โรงเรียนในฝันของเด็กนักเรียนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ก็จะเหมือนกันต้องการโรงเรียนที่มีมาตรฐานการเรียนการสอนที่ดี มีสิ่งอำนวยความสะดวกและทันสมัยเกี่ยวกับเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอน และต้องการครูและอาจารย์ที่มีคุณภาพและสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนได้ง่าย ซึ่งโรงเรียน

ในฝันของเด็กจะทำให้เกิดมุมมองและเจตคติที่ดีทางการศึกษา เป็นส่วนกระตุ้นทำให้เด็กอยากไปโรงเรียน และอยากเรียนหนังสือ ซึ่งเป็นส่วนทำให้เกิดความเท่าเทียมกันทางการศึกษา

เจตคติต่อการสนับสนุนของสถานสงเคราะห์

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในเรื่องของเจตคติของการได้รับการสนับสนุนจากสถานสงเคราะห์พบว่า เด็กมีเจตคติแบ่งเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้

1.1 เจตคติจากการสนับสนุนของผู้บริหารสถานสงเคราะห์โดยกลุ่มตัวอย่างได้แสดงความเห็นว่าผู้บริหาร หรือที่เด็ก ๆ เรียกว่า ครูผู้ปกครองจะมอบของรางวัลให้กับเด็กในสถานสงเคราะห์ในวันสำคัญต่าง ๆ ถ้าเด็กคนนั้นประพฤติตนดี หรือได้ทำชื่อเสียงมาสู่โรงเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การประกวดชนะเลิศจากการแข่งขันคัดลายมือมาจากโรงเรียน โดยหลังจากที่ได้รับรางวัลมาจากภายนอกแล้ว ภายในสถานสงเคราะห์จะนำมาประกาศเพื่อยกย่อง และชมเชยอีกครั้ง โดยจะประกาศให้เพื่อน ๆ ครูพี่เลี้ยงในสถานสงเคราะห์ได้รับทราบในเทศกาลต่าง ๆ และจะการมอบของรางวัลชมเชย พร้อมทั้งจะได้ติดป้ายนักเรียนดีเด่นของสถานสงเคราะห์ ที่หน้าห้องประชาสัมพันธ์ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่น่าภูมิใจมากจากการได้รับการประกาศชื่อ และรับมอบรางวัลจากครูผู้ปกครอง

1.2 เจตคติจากการสนับสนุนของครูพี่เลี้ยง โดยกลุ่มตัวอย่างได้แสดงความเห็นว่า โดยส่วนใหญ่สถานสงเคราะห์จะมีชั่วโมงจัดให้ทำการบ้าน โดยให้เด็ก ๆ ที่ไม่เข้าใจวิชาที่เรียน และ มีการบ้าน หรือ รายงานตามที่ได้รับมอบหมาย จะนำกลับมาถามครูพี่เลี้ยง ซึ่งครูพี่เลี้ยงในความรู้สึกของเด็กเปรียบเหมือน พี่ และ แม่ ที่คอยสอนและแนะนำให้ปฏิบัติและประพฤติตัวในสิ่งที่ดีงาม รวมทั้งการสนับสนุนทางการศึกษา เช่น ในวิชาเกษตรกรรม ครูและอาจารย์ที่โรงเรียนให้จัดเตรียมภาชนะสำหรับปลูกต้นไม้ พร้อมทั้งดิน และ เมล็ดพันธุ์พืชตามที่ต้องการจะปลูก โดยตนเองจะนำกลับมาสอบถามจากครูพี่เลี้ยงว่าจะหาอุปกรณ์เหล่านั้นได้จากที่ไหน โดยครูพี่เลี้ยงจะแนะนำและให้ไปหาที่โรงเกษตรภายในสถานสงเคราะห์ เพื่อขอแบ่งวัสดุและอุปกรณ์เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมของโรงเรียน หรือในบางครั้งที่ทางครูพี่เลี้ยงไม่สามารถจัดหาให้ได้ ก็จะพาไปหาซื้อตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ในวิชาหัตถกรรม ที่ครูให้เด็กนักเรียนเตรียมผลไม้สำหรับเรียนวิธีถนอมอาหาร ด้วยการ ดอง และ แช่อิ่ม ซึ่งจะต้องนำกลับมาคิดเป็นการบ้านว่าจะต้องนำผลไม้อะไรที่เหมาะสม และ ผลไม้เหล่านั้นต้องมีลักษณะอย่างไร จึงนำกลับมาสอบถามจากครูพี่เลี้ยง และได้รับคำแนะนำว่าควรใช้มะม่วง เพราะมะม่วงสามารถถนอมอาหารได้ทั้งวิธี ดอง และ แช่อิ่ม ซึ่งครูพี่เลี้ยงจะพาไปซื้อที่ตลาดใกล้ ๆ กับสถานสงเคราะห์ พร้อมทั้งสอนวิธีการเลือกซื้อด้วย ซึ่งทุก ๆ เรื่องที่นำกลับมาสอบถามเพื่อขอรับการแนะนำจากครูพี่เลี้ยงจะได้รับการสนับสนุนที่ดี ทั้งคำแนะนำ และ ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่

1.3 เจตคติของการสนับสนุนจากเพื่อน ๆ ในสถานสงเคราะห์ โดยกลุ่มตัวอย่างได้แสดง

ความเห็นว่ เพื่อนๆในสถานสงเคราะห์ก็มีกัมีส่วนในการสนับสนุนทางด้านวิชาเรียน เนื่องจากการแลกเปลี่ยนวิชาที่เรียน โดยเพื่อน ๆ ในระดับเดียวกันจะนำข้อสงสัย และ การบ้านมาช่วยกันทำ เพราะบางโรงเรียน ใช้หลักสูตรเดียวกัน แต่ใช้หนังสือไม่เหมือนกัน ซึ่งทำให้สามารถแลกเปลี่ยนหนังสือเพื่อศึกษาเพิ่มเติมได้ อีกทั้งยังได้กำลังใจจากเพื่อน ๆ ที่มีสภาพบอบช้ำทางจิตใจเหมือนกัน คือ เพื่อน ๆ บางกลุ่มจะเจอเพื่อนในโรงเรียนที่ดีและเข้าใจไม่นำปมด้อยมาซ้ำเติม ส่วนเพื่อนในโรงเรียนบางกลุ่ม ก็จะเจอเพื่อนที่ไม่เข้าใจ ส่งผลให้กระทบต่อจิตใจบ้าง แต่โดยทั้งหมด เมื่อกลับมาที่สถานสงเคราะห์ ทุก ๆ คนจะเป็นกำลังใจให้แกกันทั้งในเรื่องเรียนและการปรับตัวเพื่อให้มองโลกในแง่ดี และสามารถดำเนินชีวิตเพื่อปรับตัวอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในเรื่องเกี่ยวกับเจตคติจากการสนับสนุนจากสถานสงเคราะห์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่าสถานสงเคราะห์ที่มีองค์ประกอบด้วย ครูปกครอง หรือ ผู้บริหารสถานสงเคราะห์ ครูพี่เลี้ยง และ เพื่อน ๆ พี่น้องในสถานสงเคราะห์มีส่วนสนับสนุนและช่วยเหลือ ผลักดันทางการศึกษา และเป็นแรงใจกำลังใจ และส่วนผลักดันที่สำคัญต่อการเรียน ซึ่งการมีเจตคติที่ดีต่อส่วนผลักดันทางการศึกษาของเด็กจะส่งผลต่อความเท่าเทียมกันทางการศึกษา

เจตคติต่อความพร้อมของอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ทางการศึกษา

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นต่ออุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ทางการศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนจากสถานสงเคราะห์ ดังนี้

ความพร้อมของอุปกรณ์ทางการศึกษา เนื่องจากวิชาคอมพิวเตอร์ ครูจะให้การบ้านและจัดทำเป็นรายงานตามโปรแกรมสำเร็จรูป แต่เมื่อนำกลับมาทำที่สถานสงเคราะห์บางครั้งต้องรอคิวจากเพื่อน ๆ และ พี่ ๆ ที่เข้ามาขอใช้ก่อน จึงทำให้การทำกรบ้าน และรายงานล่าช้า เพราะคอมพิวเตอร์ในสถานสงเคราะห์มีจำนวนจำกัด และยังไม่มีการพัฒนาเพื่อลงโปรแกรมใหม่ ๆ ซึ่งในบางครั้งตนเองต้อง ขออนุญาตครูพี่เลี้ยงเพื่อออกนอกสถานสงเคราะห์โดยหาเช่าเครื่องคอมพิวเตอร์รายชั่วโมงจากภายนอก อีกทั้งหนังสือที่สถานสงเคราะห์ได้มีไว้เพื่อการศึกษาและค้นคว้าเพิ่มเติมในการจัดทำรายงานมีจำนวนน้อย และไม่เพียงพอ โดยในบางครั้งต้องออกไปหาเพิ่มเติมจากภายนอก หรือจากบ้านของเพื่อน ๆ

จากการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความพร้อมของอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ทางการศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนจากสถานสงเคราะห์พบว่ามีจำนวนไม่เพียงพอต่อความต้องการและไม่สามารถ

รองรับและช่วยสนับสนุนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งทำให้เกิดเจตคติในทางลบต่อการศึกษา ซึ่งเป็นส่วนสำคัญทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษาของเด็ก

เจตคติต่อเป้าหมายสูงสุดทางการศึกษา

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในเรื่องของเจตคติต่อเป้าหมายสูงสุดทางการศึกษา เด็กมีเจตคติแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้

1.1 ต้องการศึกษาต่อ เนื่องจากต้องการมีความรู้ และการศึกษาสูง ๆ เพื่อให้สามารถเลือกงานให้สามารถมีรายได้เพื่อให้สามารถเลี้ยงดูตนเองได้ โดยจากพื้นฐานที่ตนชอบเรียนวิชาสายสามัญหรือวิชาหลักจึงอยากเรียนต่อเพื่อทำงานที่ดี โดยมีอาชีพที่อยากเป็นนักบัญชี และ นักวิศวกร เพราะเชื่อว่าเป็นอาชีพที่มีรายได้สูง และสามารถสร้างฐานะให้กับตนเองได้ โดยมีความตั้งใจว่า ถ้ามีงานทำแล้วจะกลับไปอยู่กับพ่อแม่ที่แท้จริง เพื่อไปเลี้ยงและ ตอบแทนพระคุณผู้ให้กำเนิด และ จะออกไปเริ่มต้นชีวิตใหม่ภายนอก โดยอนาคตฝันอยากมีบ้าน และ มีรถ และมีครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างอบอุ่น แต่การเรียนต่อนั้นคงต้องรอให้ทำงานก่อน โดยตั้งใจว่าจะเรียนให้จบในระดับปวส. และหางานทำ เพราะไม่ชอบรบกวนสถานสงเคราะห์ และอยากมีรายได้พอที่จะเลี้ยงตนเองได้

1.2 ไม่ต้องการศึกษาต่อ เนื่องจากรู้ว่าตนเองไม่เหมาะกับการเรียนในโรงเรียน เพราะรู้ว่ามีสติปัญญาไม่ดีเหมือนเพื่อน ๆ และชอบที่จะไปโรงเรียน ไม่อยากเจอเพื่อนที่ไม่เข้าใจ และไม่ชอบปรับตัวแต่ก็อยากที่จะมีรายได้ โดยคิดว่าตนเองถนัดกับวิชาชีพทางด้านช่างเสริมสวย โดยหลังจากการศึกษามัธยม 3 จะขอคำแนะนำจากครูพี่เลี้ยง เพื่อขอเรียนต่อในโรงเรียนสอนช่างเสริมสวยโดยเฉพาะ เพราะเป็นหลักสูตรระยะสั้น ไม่ต้องท่องตำรา และหนังสือ ใช้ความถนัดและเทคนิคเฉพาะตัว โดยจะมีพื้นฐานของการสอนเบื้องต้น หลังจากนั้นก็จะใช้ฝีมือส่วนตัว โดยตนได้ลองสอบถามจากรุ่นพี่ในสถานสงเคราะห์หลายคนที่ออกไปประกอบอาชีพทางด้านนี้แล้ว ก็สามารถมีรายได้เลี้ยงดูตัวเองและครอบครัวได้ อีกทั้งยังสามารถกลับมาเยี่ยมและให้การสนับสนุนกับสถานสงเคราะห์ในภายหลัง ซึ่งคิดว่าตนเองน่าจะเหมาะกับการเลือกเส้นทางสายนี้

จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นทางด้านการศึกษาต่อแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือเลือกที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงที่สุด แต่ยังไม่พร้อม เนื่องจากต้องใช้เวลานานทางการศึกษา และอยากที่จะมีรายได้พอที่จะเลี้ยงดูตัวเองเพื่อผลักดันตัวเองและเริ่มต้นชีวิตใหม่นอกสถานสงเคราะห์ โดยมีความประสงค์ที่จะอยู่รวมกันเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์และอบอุ่น หลังจากนั้นจะนำรายได้ที่มีเพียงพอและนำกลับมาศึกษาต่อ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่แสดงความคิดเห็นว่าไม่ต้องการศึกษาต่อนั้น กล่าวว่า ตนไม่เหมาะที่จะ

เรียนทางสายวิชาการ เพราะไม่มีพื้นฐานทางสติปัญญาที่ดี ประกอบกับสภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนนั้นไม่เอื้ออำนวยและเกิดแรงกระตุ้นในการศึกษา เนื่องจากมีปัญหาทางด้านสภาพจิตใจและการปรับตัวเข้ากับกลุ่มสังคมใหม่ จึงมีความคิดที่จะประกอบวิชาชีพทันทีที่จบการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยจะเข้าศึกษาในหลักสูตรระยะสั้นทางด้านวิชาชีพเฉพาะทาง เช่น การเป็นช่างเสริมสวย เพื่อหารายได้เลี้ยงดูตัวเองและออกไปเริ่มต้นใหม่นอกสถานสงเคราะห์เช่นกัน จึงอาจกล่าวได้ว่าเจตคติที่ดีต่อการศึกษาคือบนข้อจำกัดของโอกาสและทางเลือกทางการศึกษา หรือข้อจำกัดทางสังคม จะมีส่วนสำคัญในการพิจารณาความเท่าเทียมทางการศึกษา

เจตคติต่อวิชาชีพในอนาคต

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในเรื่องของเจตคติต่อวิชาชีพในอนาคต เด็กมีเจตคติแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้

1.1 ต้องการประกอบอาชีพจากวุฒิการศึกษาที่ได้เรียนมา เนื่องจากการต้องการศึกษาต่อในระดับปวส. โดยเลือกสาขาทางด้านบัญชี เมื่อทำงานก็อยากจะทำทางด้านบัญชี โดยในช่วงแรกจะหาประสบการณ์ทำงาน และหารายได้เพื่อเลี้ยงดูตัวเองก่อน และ เมื่อทำงานเพื่อเก็บเงินสักระยะ จะเข้าสอบในมหาวิทยาลัย เพื่อเลือกสาขาตามที่ตนอยากเรียน และหลังจากนั้นคงจะมีอาชีพที่ดีที่เหมาะสมกับตนและจากวุฒิการศึกษาได้ในอนาคต

1.2 ต้องการประกอบอาชีพนัดเฉพาะสาขา เนื่องจากตนไม่มีสติปัญญาเหมาะกับการเรียนต่อ จึงอยากจะทำวิชาชีพที่สามารถสร้างรายได้ และเรียนหลักสูตรระยะสั้น โดยจะขอคำแนะนำจากครูพี่เลี้ยงและจากรุ่นพี่ ว่าควรที่จะเลือกเรียนหลักสูตรระยะสั้นทางด้านใดที่เหมาะสมกับตนเอง เพราะในตอนนี้ตนเองสนใจทางด้าน ช่างเสริมสวย ช่างเย็บผ้า และทำขนม และคิดว่าจะสามารถเลี้ยงดูตนเอง และเป็นความเพียงพอสำหรับตนเองแล้ว

จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นทางด้านการประกอบวิชาชีพเป็น 2 กลุ่มใหญ่คือ การประกอบอาชีพจากการศึกษาสูงสุดที่ตนได้ศึกษามา และการประกอบอาชีพตามวิชาชีพที่ตนถนัดจากการเรียนเพิ่มเติมในหลักสูตรระยะสั้น โดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือเพื่อสร้างรายได้เลี้ยงดูตนเอง และไม่ให้เป็นการต่อสถานสงเคราะห์ และต้องการที่จะผลักดันตนเองเพื่อไปใช้ชีวิตนอกสถานสงเคราะห์ จึงอาจกล่าวได้ว่า เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพในอนาคตที่มั่นคง จะมีพื้นฐานมาจากเจตคติที่ดีต่อการศึกษา ซึ่งมีส่วนสำคัญทำให้เด็กทราบจุดมุ่งหมายของตนเอง ว่าตนเองจะมีความถนัด หรือชอบไปแนวทางใด และจะมุ่งหวังไปใน

แนวนางนั้นได้อย่างเต็มที่ ซึ่งเด็กที่มีความมุ่งมั่นที่จะมีอาชีพในอนาคตที่ดีจากการศึกษาที่สูง มีเจตคติที่ดีจะเป็นเครื่องวัดความเท่าเทียมกันทางการศึกษา

เจตคติต่อกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายจากสถานสงเคราะห์

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับเจตคติต่อกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายจากสถานสงเคราะห์ แบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ดังนี้

1.1 กิจกรรมทางด้านวิชาการ โดยตนจะได้รับมอบหมายให้เข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันพ่อ วันแม่ วันสงกรานต์ วันสำคัญทางศาสนา และ วันสำคัญอื่น ๆ ที่ทางสถานสงเคราะห์เป็นผู้จัดขึ้น โดยทางสถานสงเคราะห์จะจัดให้มีกิจกรรมภายในสถานสงเคราะห์ โดยเชิญพ่อแม่อุปถัมภ์ และบุคคลภายนอกที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมดังนี้

(1) วันพ่อ และ วันแม่ จะได้รับมอบหมายให้ช่วยครูพี่เลี้ยง และรุ่นพี่จัดเตรียมสถานที่เพื่อให้พ่อแม่อุปถัมภ์ ได้เข้ามาพบกับเด็กที่ตนเองได้อุปถัมภ์ไว้ และจะต้องจัดเตรียมน้ำดื่ม และจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับทำกิจกรรมและเล่นเกมส์ร่วมกัน เช่น จัดเตรียมดอกไม้ ลูกโป่งสำหรับตกแต่งสถานที่ วาดรูป และจัดทำป้ายต้อนรับ ซึ่งจะต้องเตรียมงานก่อนล่วงหน้า 1 สัปดาห์

(2) วันสำคัญทางศาสนา จะได้รับมอบหมายให้ช่วยครูพี่เลี้ยงและรุ่นพี่จัดเตรียมอุปกรณ์ เช่น ในวันเข้าพรรษา ต้องจัดเตรียมเทียนพรรษา และ อุปกรณ์อื่น ๆ เพื่อเข้าร่วมกับครูผู้ปกครอง และ น้อง ๆ โดยจะนำเทียนพรรษาไปถวายที่วัด

1.2 กิจกรรมทางด้านนันทนาการ โดยตนจะได้รับมอบหมายร่วมกับรุ่นพี่ให้จัดกิจกรรมภายในสถานสงเคราะห์เพื่อเป็นการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดี และการอยู่ร่วมกันของทุก ๆ คนในสถานสงเคราะห์ เช่น การจัดกิจกรรมเลี้ยงฉลองวันเกิด โดยใน 1 เดือน จะมีการจัดงานวันเกิดร่วมกันสำหรับเพื่อน ๆ พี่ ๆ และน้อง ๆ ในสถานสงเคราะห์ โดยมีการเตรียมงานเพื่อจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างครูพี่เลี้ยง กับ เด็กในความดูแล การจับฉลากของขวัญ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความรักในครอบครัวเดียวกัน และตนยังได้รับมอบหมายให้ช่วยสอนน้องทำการบ้านโดยในทุก ๆ วันจะมีการจับกลุ่มสอนน้องทำการบ้านและช่วยครูพี่เลี้ยงดูแลน้อง

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับเจตคติในการเข้าร่วมกิจกรรมของสถานสงเคราะห์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากกิจกรรมทางวิชาการซึ่งต้องมีการใช้เวลาในการเตรียมงาน และ จากกิจกรรมนันทนาการที่มีหน้าที่หลักต้องช่วยครูพี่เลี้ยงดูแลน้องๆ ในตอนเย็นหลังจากการกลับจากโรงเรียน ซึ่ง

ในบางครั้งกิจกรรมจัดตรงกับวันที่ต้องไปโรงเรียน จึงมีผลกระทบกับการเรียนบ้าง เพราะต้องตามเรียนจากเพื่อนในภายหลัง และ กิจกรรมที่ทางสถานสงเคราะห์จัดนั้น มีปริมาณเกินไป โดยรูปแบบของการจัดจะซ้ำ ๆ กันทำให้ไม่น่าสนใจ และ บางครั้งเกิดความเบื่อหน่ายในการเข้าร่วม ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นวันที่เกี่ยวกับวันสำคัญประจำปี และมีการจัดกิจกรรมที่เป็นวิชาการมากเกินไป จึงทำให้เกิดเจตคติในทางลบกับกิจกรรมที่จัดให้มีมากเกินไป ซึ่งเป็นผลกระทบต่อการเจตคติทางการศึกษาเป็นผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษาเมื่อเปรียบเทียบกับคนที่ต้องเข้าร่วมกิจกรรมของเด็กโดยปกติ

ส่วนที่ 2 โอกาสทางการศึกษา

ทัศนคติ รูปแบบและวิธีการบริหารจัดการ

จากการสัมภาษณ์ คุณพัชรา ผู้บริหารทางการศึกษาสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถีเกี่ยวกับทัศนคติทางการศึกษาของเด็กด้อยโอกาสในสถานสงเคราะห์ ได้แสดงความวิสัยทัศน์ว่า

มีความปรารถนาที่จะส่งเสริม สนับสนุนทางการศึกษากับเด็กในการอุปการะทุก ๆ คนอย่างเต็มที่ โดยให้บริการด้านปัจจัย 4 ด้านการศึกษา ทั้งสายสามัญ และสายอาชีพแก่เด็กตามความสามารถ และแนวนัด เพื่อให้เด็กสามารถประกอบอาชีพช่วยเหลือตนเอง และอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างปกติสุขต่อไปในภายหน้า

กลุ่มเป้าหมาย คือเด็กหญิงอายุ 5-18 ปี ซึ่งตกอยู่ในสภาพสมควรได้รับการสงเคราะห์ เนื่องจากประสบปัญหาทางสังคมดังนี้

- ขาดผู้อุปการะ
- ครอบครัวยากจนหรือครอบครัวประสบปัญหาความเดือดร้อน
- ได้รับการเลี้ยงดูไม่เหมาะสม
- ครอบครัวแตกแยก
- บิดามารดาเป็นผู้รับการสงเคราะห์ หรือบิดามารดาต้องโทษ ฯลฯ

โดยสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี จะรับเด็กโดยตรงจากหน่วยงานของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ หรือหน่วยงานอื่นเข้าไว้ในความอุปการะเพื่อให้การสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพ โดยต้องการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาที่เท่าเทียมกัน และต้องการให้ได้รับการศึกษาขั้นสูงสุดตามความสามารถของเด็ก เพื่อที่จะสามารถนำไปประกอบวิชาชีพเพื่อหาเลี้ยงตัวเองได้ในอนาคต และสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกันในสังคมภายนอกได้ ซึ่งในปัจจุบันสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี มีการให้บริการ

เพื่อรับการอนุเคราะห์จากเด็กด้อยโอกาส ดังนี้

1.บริการด้านการเลี้ยงดู

- 1.1 จัดบ้าน พักเด็ก จำนวน 19 หลัง ในลักษณะ COTTAGE HOME สำหรับเด็กหญิง อายุระหว่าง 5 - 18 ปี พักอาศัย หลังละ ประมาณ 20 -25 คน
- 1.2 จัดอาหาร และเครื่องคั่วมื อุปโภค – บริโภค ให้อย่าง เพียงพอ และเหมาะสม
- 1.3 จัดให้มีแม่บ้าน ประจำบ้านพัก เด็กแต่ละหลัง หลังละ 1 คน เพื่อให้ การดูแลและ อบรม สั่งสอน แนะนำ ปรีกษา ตลอดจน ให้ความรัก ความอบอุ่น ต่อเด็ก อย่าง ไกล่ชิด เสมือน เป็นมารดา ทดแทน

2.บริการด้านรักษาพยาบาลและอนามัย

- 2.1 ดำเนินการตรวจสุขภาพและสร้างภูมิคุ้มกันโรคต่าง ๆ แก่เด็ก
- 2.2 ให้การรักษาพยาบาลเบื้องต้นเมื่อเด็กเจ็บป่วย
- 2.3 จัดส่งเด็ก ที่เจ็บป่วย เข้ารับการ รักษาพยาบาล ในโรง พยาบาล ต่าง ๆ
- 2.4 ให้ความรู้ทางด้านสุขศึกษาแก่เด็ก

3. บริการด้านการศึกษา

- 3.1 การศึกษาสามัญภายในสถานสงเคราะห์
 - 3.1.1 จัดการศึกษา ภาคบังคับ ตามหลักสูตร ของ สำนักงาน การศึกษา แห่งชาติ
 - 3.1.2 จัดชั้นเรียน พิเศษแก่เด็ก ที่มีเชาวน์ปัญญาต่ำ
 - 3.1.3 จัดฝึกวิชาชีพ ระยะสั้นให้เด็ก ในสถานสงเคราะห์
- 3.2 การศึกษา ภายนอกสถาน สงเคราะห์ทาง สายสามัญ และสายวิชาชีพ โดยสนับสนุน ให้เด็ก ไปศึกษา ภายนอกยัง โรงเรียนต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับ อนุบาล จนถึงระดับ อุดมศึกษา รวมทั้ง ฝึกอาชีพ ที่ศูนย์ สงเคราะห์และ ฝึกอาชีพ สังกัดกรม พัฒนาสังคม และ สวัสดิการ

4. บริการด้านจัดหางาน ดำเนินการจัดหางานให้แก่เด็กที่สำเร็จการศึกษาสายสามัญ และสาย วิชาชีพ ตามความเหมาะสมและตามความสมัครใจของเด็ก

5. บริการด้านสังคมสงเคราะห์ และจิตวิทยาให้การสงเคราะห์พัฒนา และปรับสภาพโดย ดำเนินงาน ตามกระบวนการ สังคมสงเคราะห์ และจิตวิทยาดังนี้

- 5.1 จัดทำประวัติเด็ก รับเข้าใหม่สังเกต และทำรายงานเกี่ยวกับ พฤติกรรม ของเด็กทุกคน รวมทั้ง ดำเนินการ ติดต่อกับครอบครัว ของเด็ก และการจัดหา ครอบครัวทดแทน สำหรับเด็กบางราย
- 5.2 ดำเนินการป้องกัน และแก้ไขและ พัฒนาเด็ก ตามกระบวนการ สังคมสงเคราะห์ และ จิตวิทยา ทั้งในลักษณะ รายบุคคล (CASE WORK) เป็นกลุ่ม (GROUP WORK) หรือ

ประชุม รายกรณี (CASE CONFERENCE) ตามความจำเป็น และเหมาะสม ตลอดจน
ใช้เทคนิค การแนะแนว และการให้คำปรึกษา (COUNSELLING) ควบคู่กันไป

5.3 การติดตาม และการ ประเมินผล ดำเนินการ ติดตามเด็ก ที่อยู่ระหว่างรับการ
สงเคราะห์ และเด็ก ที่พ้นการสงเคราะห์ ไปแล้ว

6. บริการด้านนันทนาการ และกิจกรรมต่าง ๆ

6.1 ส่งเสริมให้เด็กใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยให้เด็กเข้า กลุ่มกิจกรรม ชมรม
ต่าง ๆ เช่น ดนตรี นาฏศิลป์ กีฬา การขับ ร้องเพลง ประสานเสียง ดนตรีไทย

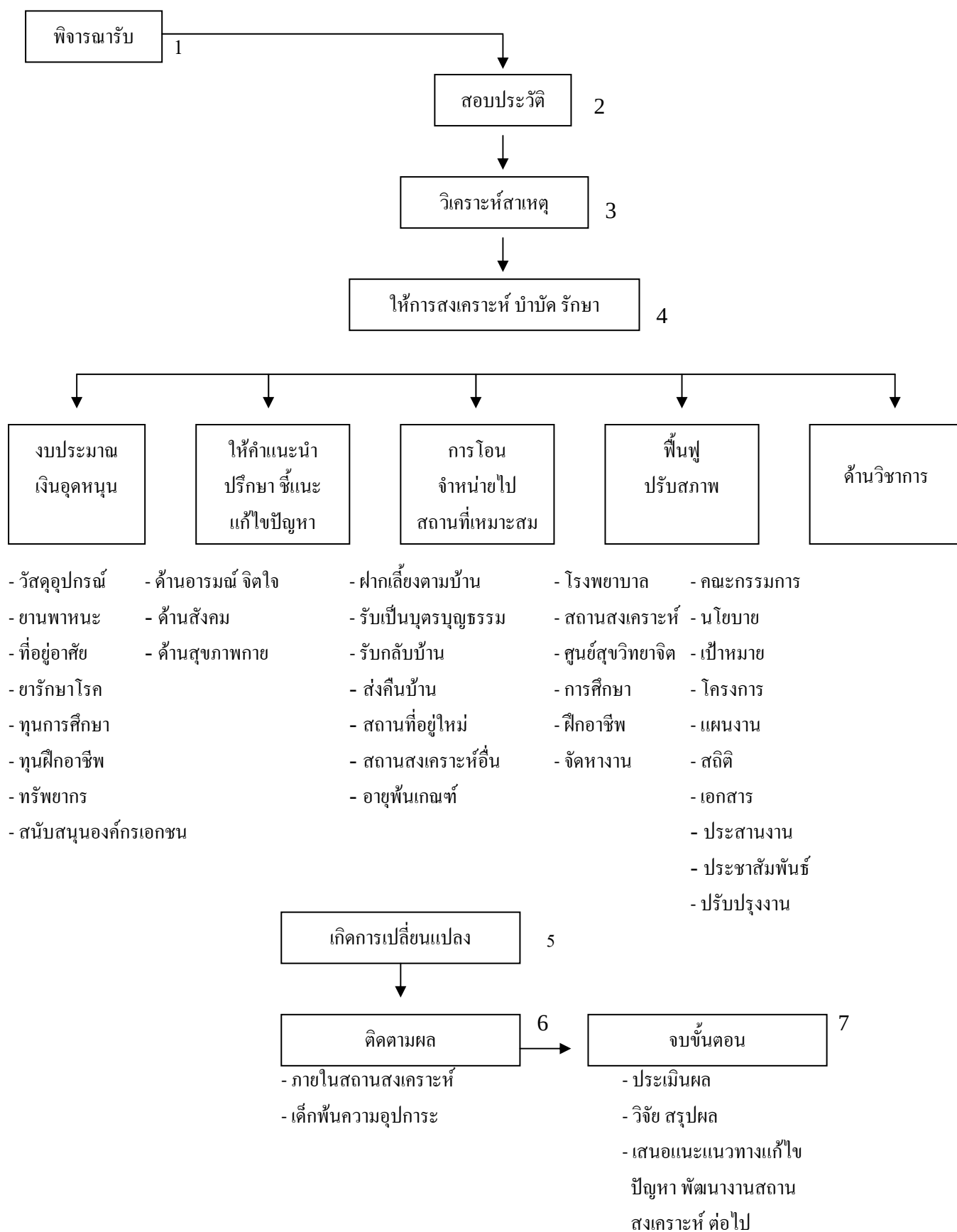
6.2 จัดให้เด็กได้ ทักษะศึกษา นอกสถานที่ เพื่อ เป็นการเสริม สร้างความรู้ และเพิ่มพูน
ประสบการณ์ตลอดจนการเรียนรู้เรื่องการปรับตัวอยู่ร่วมกัน

6.3 จัดให้เด็กได้ บำเพ็ญประโยชน์ เช่น ไปเยี่ยมผู้รับการสงเคราะห์ตาม สถานสงเคราะห์
ต่าง ๆ อาทิ คนชรา เด็กอ่อน เด็กพิการ คนไร้ที่พึ่ง หรือตาม โรงพยาบาลต่าง ๆ

6.4 การอบรมด้าน จริยธรรม จัดให้มีการ อบรมหน้าที่ พลเมือง ศีลธรรมและ จรรยา
มารยาทแก่เด็ก

6.5 จัดให้เด็กได้ มีกิจกรรม ในวันสำคัญ ต่าง ๆ เช่น งานวันสงกรานต์ วันวิสาขบูชา
วันขึ้นปีใหม่ วันเด็ก งานกีฬา เป็นต้น

ขั้นตอนการให้บริการและการดำเนินงานในสถานสงเคราะห์ของกรมประชาสงเคราะห์

ซึ่งจากทัศนคติ รูปแบบการบริหารจัดการของผู้บริหารการศึกษา ที่มีมุมมองกว้างไกล และมีการบริหารจัดการที่เป็นแบบแผนถือว่าเป็นพื้นฐานอันสำคัญในการเปิดโอกาสทางการศึกษาให้กับเด็ก เพื่อพัฒนาและสนับสนุนให้เด็กได้รับสิทธิทางการศึกษาและเป็นหลักสำคัญทำให้เกิดความเท่าเทียมกันทางการศึกษาของเด็ก

รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส

การจัดรูปแบบทางการศึกษาของสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี มีการจัดรูปแบบแบ่งเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

1. การจัดให้เด็กไปเรียนภายนอกสถานสงเคราะห์

โดยเด็กที่เข้ามารับการอนุเคราะห์ในสถานสงเคราะห์จะมีการจัดระดับ IQ และ EQ เพื่อจัดกลุ่มเด็กเพื่อเข้ารับการเลี้ยงดูประกอบกับจัดส่งเด็กเข้าสถานศึกษาในโรงเรียนในสังกัดตามความเหมาะสม โดยมีการพิจารณาตามความต้องการของเด็กเป็นสำคัญว่าเด็กต้องการศึกษาที่ไหน มีความสามารถในการสอบแข่งขันหรือไม่ โดยจะไม่ปิดกั้นสถานศึกษา แต่ถ้าเด็กสอบเข้าโรงเรียนที่ตนเองอยากเข้าเรียนไม่ได้ ทางสถานสงเคราะห์ จะพิจารณาเพื่อจัดส่งเด็กเข้าเรียนในสถานศึกษาในสังกัดตามความเหมาะสม โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาทางด้าน งบประมาณสนับสนุน โควตาของการรับถ่ายโอนเด็กเข้าสถานศึกษา พฤติกรรมของเด็กในการเข้าร่วมสังคม

2. การจัดการเรียนการสอนภายในสถานสงเคราะห์

โดยเด็กที่เข้ามารับการอนุเคราะห์ในสถานสงเคราะห์ระหว่างปีการศึกษา หรือเด็กที่ยังไม่มีความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจ จะต้องมีการปรับพื้นฐานเพื่อฟื้นฟูให้พร้อมที่จะทำการศึกษาต่อ โดยสถานสงเคราะห์จะทำการจัดการเรียนการสอนภายใน โดยการดูแลอย่างใกล้ชิดจากครูพี่เลี้ยง เพื่อประเมินเด็กที่มีความพร้อม และ อยู่ในปีการศึกษาถัดไป เพื่อเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาในสังกัดต่อไป

กรัญฑ์รัตน์ อินทร์ร่วม (การจัดการศึกษาทางเลือกโดยศูนย์การเรียนรู้ในสถานสงเคราะห์.2544: หน้า84) ได้กล่าวไว้ในรายงานผลการศึกษา สรุปว่าปัญหาอุปสรรคที่ทำให้เด็กไม่สามารถออกไปศึกษาเล่าเรียนในสถานศึกษาภายนอกด้วยสาเหตุ ดังนี้

1. เด็กเข้ารับการสงเคราะห์ระหว่างปี ซึ่งจากสถิติที่ผ่านมาปีละประมาณกว่า 400 คน หรือประมาณ 15.30% ของจำนวนเด็กทั้งหมดในสถานสงเคราะห์ซึ่งทางโรงเรียนภายนอกจะไม่เข้าศึกษา ระหว่างปี ทำให้ในปีการศึกษานั้น เด็กจะเสียโอกาสทางการศึกษาไป 1 ปี เพื่อรอเข้าในปีการศึกษาต่อไป

2. เด็กมีการพัฒนาการที่ต่ำกว่าอายุ หรือเด็กเรียนช้า เด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้ และเด็กพิการ โดยสภาพเป็นจริงแล้ว เด็กเหล่านี้สามารถศึกษาเล่าเรียนได้แต่ต้องเรียนในลักษณะของการให้การเรียนการสอนพิเศษ ทั้งในด้านการเอาใจใส่และเทคนิคการสอน จากสถิติประมาณ 5.41% ของเด็กทั้งหมดในสถานสงเคราะห์ 15 แห่ง หรือประมาณปีละ 200 คน เด็กเหล่านี้เมื่อเข้าเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปในสถาบันการศึกษาภายนอกจะปรากฏว่าเด็ก ตกซ้ำชั้นเสมอ เพราะโรงเรียนภายนอก ไม่สามารถให้การสอนในลักษณะพิเศษได้ หรือในโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนให้กับกลุ่มเป้าหมายเหล่านี้ที่เปิดรับทั่วไปไม่เพียงพอที่จะสามารถรับเด็กของสถานสงเคราะห์เข้าเรียนได้หมด

3. เด็กมีปัญหาทางพฤติกรรมและความประพฤติ เด็กบางคนมีปัญหา เช่น ก้าวร้าว ลักขโมย หรือกลุ่มเด็กสมาธิสั้น ฯลฯ ประมาณร้อยละ 8.84 ของเด็กทั้งหมดในสถานสงเคราะห์ 15 แห่ง หรือประมาณปีละ 200-300 คน เหล่านี้มักแสดงพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในโรงเรียนหลายครั้ง จนต้องถูกลงโทษถึงกับให้ออกจากการเรียน ซึ่งในทางแก้ไข ขณะที่ให้การศึกษาแก่เด็กเหล่านี้ จำเป็นต้องใช้กระบวนการทางสังคมสงเคราะห์ รวมถึงจิตวิทยา เพื่อแก้ไขปัญหาวินัยพฤติกรรมเด็กควบคู่ไปด้วย

ซึ่งจากรูปแบบการจัดการศึกษาของสถานสงเคราะห์นั้น เป็นแบบมาตรฐานที่ได้กำหนดโดยกรมประชาสงเคราะห์ โดยต้องเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการเลือกสถานศึกษาด้วยตนเองก่อนตามความสามารถ โดยสถานสงเคราะห์จะเป็นผู้สนับสนุนและผลักดัน ให้เหมาะสมตามความสามารถของเด็ก ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาของเด็ก และเป็นพื้นฐานอันสำคัญทำให้เกิดความเท่าเทียมกันทางการศึกษา

การให้การสนับสนุนสำหรับเด็กที่สถานสงเคราะห์ส่งออกไปเรียนภายนอก

การให้การสนับสนุนของสถานสงเคราะห์ ประกอบด้วย

1. ค่าเล่าเรียน โดยสถานสงเคราะห์มีการจ่ายค่าบำรุงการศึกษาตามเกณฑ์ที่กำหนดจากสถานศึกษาในแต่ละแห่งโดยโรงเรียนบางแห่งจะมีโควตารับเด็กโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย
2. อุปกรณ์การเรียนสถานสงเคราะห์จะจัดให้ตามความเหมาะสมของเด็กและตามข้อกำหนดของโรงเรียน
3. เสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย มีการจัดชุดนักเรียนให้แก่เด็กคนละ 2 ชุด ต่อปี โดยมีชุดพลและชุดยูกาซาด หรือ เนตรนารี อย่างละ 1 ชุด โดยจัดเป็นเกณฑ์มาตรฐานที่เท่ากันทุกคน

4. อาหารกลางวัน จัดให้มีการจ่ายเบี้ยเลี้ยงให้แก่เด็กทุกคนเท่ากันคนละ 40 บาท ต่อวันและถ้าในกรณีเด็กโตที่ต้องออกไปเรียนสถานศึกษาภายนอก ค่าเบี้ยเลี้ยงที่ได้รับอาจไม่เพียงพอทางสถานสงเคราะห์จะมีการจัดสรรเงินบริจาคเป็นเงินทุนเพิ่มเติมให้กับเด็กตามความเหมาะสม

5. รถรับส่ง จัดให้มีบริการรถรับส่งสำหรับเด็กเล็กระหว่างอายุ 5-8 ปี และสำหรับเด็กโตจะจ่ายเบี้ยเลี้ยงเพิ่มสำหรับค่ารถตามความเหมาะสมตามระยะทาง

6. อื่น ๆ เช่น ค่าใช้จ่ายในการทำกิจกรรม และทัศนศึกษา ที่สถานศึกษาในสังกัดได้กำหนดให้เด็กต้องเข้าร่วมกิจกรรมโดยจะมีการจ่ายค่าเบี้ยเลี้ยงและเงินสนับสนุนเพิ่มเติมตามความเหมาะสมและตามข้อกำหนดของแต่ละโรงเรียน

จากการสนับสนุนทางการศึกษาของสถานสงเคราะห์ในทุก ๆ ด้านอย่างเต็มที่ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันและเปิดโอกาสทางการศึกษาให้กับเด็ก ทำให้เกิดกำลังใจ กำลังภายในการเรียน ทำให้เด็กรู้สึกไม่เป็นปมด้อย อันก่อให้เกิดความเท่าเทียมทางการศึกษา

การจัดหาอุปกรณ์ เครื่องใช้ รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกแก่เด็กที่มีผลต่อการพัฒนาทางการศึกษา

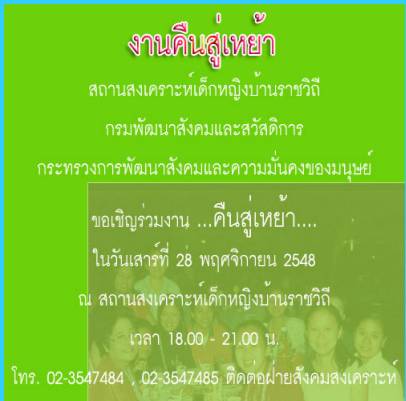
เนื่องจากการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐมีจำนวนจำกัด โดยจะมีการจัดสรรให้เป็นรายหัวของเด็กที่อยู่ในอุปการะ แต่เนื่องด้วยพื้นฐานของเด็กที่เข้ารับการอนุเคราะห์มีสภาพบอกชี้ทางจิตใจที่แตกต่าง จึงส่งผลให้ต้นทุนแห่งการฟื้นฟูสภาพจิตใจของเด็กแต่ละรายไม่เท่ากัน บางคนอาจจะต้องได้รับการเล็งดูเอาใจใส่ อย่างใกล้ชิดเป็นพิเศษ บางคนสามารถปรับตัวเข้าสู่สังคมปกติได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งจากข้อจำกัดดังกล่าว และการบริหารงานที่คำนึงถึงสวัสดิภาพและการพัฒนาทางด้านจิตใจ และความรู้ เพื่อให้สามารถคืนเด็กที่ดีและมีคุณภาพกลับสู่สังคมได้อย่างสมบูรณ์ จึงถือว่าเป็นภาระหนักอันสำคัญที่ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ทุกท่านในสถานสงเคราะห์ พร้อมใจร่วมกันทำอย่างเต็มที่ และสิ่งที่ถือว่าเป็นส่วนช่วยพัฒนาศักยภาพทางการศึกษาของเด็กให้มีประสิทธิภาพสูงสุด คือ อุปกรณ์ทางการศึกษา เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ห้องสมุด สิ่งเหล่านี้สถานสงเคราะห์ให้ความสำคัญและกำลังอยู่ในระหว่างการปรับปรุงเพื่อให้สามารถมีเพียงพอแก่ความต้องการ โดยกำลังดำเนินการเร่งของงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอรับการบริจาค และรับการอนุเคราะห์ ซึ่งในตอนนี้อาจส่งผลกระทบต่อการศึกษาของเด็กที่อาจจะต้องหาเพิ่มเติมจากแหล่งความรู้ภายนอก

ซึ่งจากข้อจำกัดและการดำเนินการพัฒนาปรับปรุง ส่วนผลักดันทางการศึกษา เช่น ห้องสมุด และ เครื่องคอมพิวเตอร์ อาจส่งผลให้ไม่สามารถเปิดโอกาสในการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเต็มที่ ซึ่งจะเป็นส่วน บั่นทอนความเท่าเทียมกันทางการศึกษาของเด็กเมื่อเปรียบเทียบกับเด็กปกติ เนื่องจากเด็กปกติจะได้รับการ สนับสนุนจากผู้ปกครองในการจัดหาคอมพิวเตอร์ไว้ประจำที่บ้าน โดยสามารถใช้สนับสนุน ทางการศึกษา ได้อย่างเต็มที่

กิจกรรมที่สถานสงเคราะห์จัดเพื่อเป็นการสนับสนุนการศึกษาของเด็ก

สถานสงเคราะห์จะมีการจัดกิจกรรมทางการศึกษาเพื่อให้เด็กมีส่วนร่วม และเพื่อพัฒนาทางด้าน จิตใจเพื่อให้สามารถเข้าสู่สังคมปกติได้ โดยมีแผนการจัดกิจกรรมดังนี้

แผนงาน-กิจกรรม-โครงการ ฝ่ายสังคมสงเคราะห์ ครึ่งปีหลัง

ลำดับ ที่	วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม-โครงการ	ผู้เข้าร่วม โครงการ	สถานที่
1	7-9 กรกฎาคม 2547	 โครงการ "สัมมนาข้าราชการ เจ้าหน้าที่ รุ่นที่ 1 "	เจ้าหน้าที่ฯ 41 คน	คลองทรายรีสอร์ท จ. นครราชสีมา
2	14-16 กรกฎาคม 2547	โครงการ "สัมมนาข้าราชการ เจ้าหน้าที่ รุ่นที่ 2 "	เจ้าหน้าที่ฯ	คลองทรายรีสอร์ท จ. นครราชสีมา
3	29 กรกฎาคม 2547	 โครงการ "รวมใจบ้านราชวิถีบริจาคโลหิต 72 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ"	73 คน	ณ ห้องรับรอง บ้านราช วิถี
4	30 กรกฎาคม 2547		เด็ก และ เจ้าหน้าที่ฯ	ณ วัดสุทัศน์ธาราม เขต ดุสิต

				
		โครงการ "ตักบาตรเช้า เวลา 06.00 น. และแห่เทียนพรรษา"		
5	8 สิงหาคม 2547		เด็ก และ เจ้าหน้าที่	บ้านราชวิถี
		โครงการ "เลือกตั้งแม่บ้านในดวงใจ"		
6	สิงหาคม 2547		เด็ก และ เจ้าหน้าที่	บ้านราชวิถี
		จัดงานวันแม่แห่งชาติ		
7	กันยายน 2547		เด็กบ้านราชวิถี	บ้านราชวิถี
		โครงการ "ฝึกคิดร่วมสร้างสรรค์"		
8	ตุลาคม 2547		เด็กบ้านราชวิถี	ส.คนชราเฉลิมราช กุมารี (หลวงพ่เป็น อุปถัมภ์), ส.คนชรา

		 จัดนำเด็กในสถานสงเคราะห์ฯ เยี่ยมญาติและ คนชรา สถานสงเคราะห์ต่าง ๆ		เฉลิมราชกุมารี (หลวง พอล้ายอปปถัมป์) , สถานสงเคราะห์ คนชราบ้านบางแค1 และ 2 ,สถาน สงเคราะห์เด็กต่าง ๆ ทั้ง กรุงเทพฯ และ ปริมณฑล
9	พฤศจิกายน 2547	 จัดงาน คืนสู่เหย้าชาวบ้านราชวิถี		บ้านราชวิถี
10	พฤศจิกายน 2547	 งานลอยกระทง	เด็ก และ เจ้าหน้าที่ฯ	บ้านราชวิถี
11	ธันวาคม 2547		เด็ก และ เจ้าหน้าที่ฯ	บ้านราชวิถี

				
		งานเฉลิมพระชนมพรรษา (วันพ่อแห่งชาติ)		
12	ธันวาคม 2547		เด็กในสถาน สงเคราะห์	
		งานกีฬาเด็กสถานสงเคราะห์		
13	ธันวาคม 2547		เด็กในสถาน สงเคราะห์	
		งานส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่		

โดยการจัดกิจกรรมดังกล่าวจะจัดกลุ่มเด็กให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมงานเพื่อปลูกฝังให้เด็กมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ที่ได้รับมอบหมาย อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้แสดงทางความคิด โดยให้เด็กมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบของกิจกรรม และยังมีการจัดกิจกรรมภายในกลุ่มรุ่นพี่รุ่นน้องในการที่จัดให้มีการจัดกลุ่มเพื่อสอนการบ้าน โดยให้รุ่นพี่จะต้องมีหน้าที่ในการช่วยครูพี่เลี้ยงดูแลรุ่นน้อง ซึ่งถือว่าเป็นการปลูกฝังเพื่อเสริมสร้างความรัก และความเข้าใจกันภายในครอบครัวใหญ่แห่ง ซึ่งถือเป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ยอมรับกติกา และประเพณีของสังคม

การสนับสนุนและส่วนผลักดันทางการศึกษาของครูพี่เลี้ยง

ครูพี่เลี้ยงมีหน้าที่ในสถานสงเคราะห์จะทำหน้าที่ในการดูแลเด็ก เด็กในบ้านสงเคราะห์มีอยู่ 6 ระดับ ดังนี้

1. ระดับอนุบาล
2. ระดับชั้นพิเศษ
3. ระดับประถมศึกษา
4. ระดับมัธยมศึกษา
5. ระดับอาชีวศึกษา
6. ระดับอุดมศึกษา
7. ฝึกวิชาชีพ

1. เด็กระดับอนุบาล ซึ่งครูพี่เลี้ยงจะทำหน้าที่ในการดูแลเลี้ยงดูเหมือนเป็นแม่ ซึ่งจะต้องทำหน้าที่ในการให้นมดื่ม อาบน้ำ ป้อนข้าว และเตรียมความพร้อมในเรื่องการศึกษาก่อนที่จะขึ้นชั้นไปเรียนระดับประถมศึกษาจากโรงเรียนข้างนอกสถานสงเคราะห์ สำหรับครูพี่เลี้ยงกับเด็กอนุบาลจะมีความใกล้ชิด และสนิทสนมกันมาก เนื่องจากครูพี่เลี้ยงจะต้องอยู่กับเด็กอนุบาลเกือบตลอดเวลา ตั้งแต่เด็กตื่นนอนทำกิจกรรม จนเด็กเข้านอน ทำให้การใช้เวลาส่วนใหญ่ของครูพี่เลี้ยงจะอยู่กับเด็กในสถานสงเคราะห์ ครูพี่เลี้ยงจะสังเกตว่าเด็กคนไหนที่จะพร้อมและสามารถออกไปเรียนโรงเรียนข้างนอกสถานสงเคราะห์ได้ และเด็กคนไหนยังไม่มีความพร้อมที่จะไปเรียนที่โรงเรียนนอกสถานสงเคราะห์

2. ระดับชั้นพิเศษ เด็กชั้นพิเศษนี้จะมีลักษณะ เด็กจะไม่สามารถควบคุมอารมณ์ มีนิสัยเก๋าร้าว ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ทางสถานสงเคราะห์จะทำการรักษา หรือดูแลให้เด็กชั้นพิเศษให้สามารถดูแลตัวเองได้ และสามารถไปอยู่ในสังคมโรงเรียนได้โดยไม่ต้องพึ่งใคร และไม่ต้องทำให้ใครเดือดร้อน โดยที่สถานสงเคราะห์จะส่งเด็กชั้นพิเศษ ออกไปเรียนข้างนอกนั้น ทางครูพี่เลี้ยงจะต้องทำการสอน และปรับแนวความคิดของเด็กเหล่านี้ให้พร้อมสำหรับการออกไปเรียนข้างนอก ครูและเด็กจะมีความผูกพันกันในระดับดีมากเนื่องจากเด็กระดับนี้จะต้องอยู่ในการดูแลของครูพี่เลี้ยงอย่างใกล้ชิด

3. ระดับประถม เด็กระดับนี้ยังต้องการครูพี่เลี้ยงดูแลอยู่บ้าง ในเรื่องการสอนทำการบ้าน แต่ระดับประถมจะให้ความสัมพันธ์กับเพื่อนในการเล่นมาก ส่วนใหญ่จะเล่นกับเพื่อน ๆ เพื่อนจะมีความสำคัญและมีอิทธิพลกว่าครูพี่เลี้ยง

4. ระดับมัธยมศึกษา เด็กระดับมัธยมศึกษาจะมีนิสัยที่ติดเพื่อน ครูพี่เลี้ยงจะมีส่วนในการให้คำปรึกษา แลคอยชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องเนื่องจากกลุ่มเด็กวัยรุ่นจะมีความคิดส่วนใหญ่เป็นของตนเอง และจะติดเพื่อน โดยเพื่อนถือว่ามีอิทธิพลอย่างมากทางด้านความคิด ซึ่งครูพี่เลี้ยงจะคอยดูแลอยู่ห่าง ๆ พยายามไม่ตีกรอบโดยปล่อยให้เด็กมีความคิดเป็นของตัวเองในทางที่ถูกต้อง

5. ระดับอาชีวะ เด็กระดับอาชีวะ เป็นเด็กนักเรียนที่เรียนสายอาชีพแล้ว การเป็นพี่เลี้ยงของเด็กกลุ่มนี้จึงให้การแนะนำว่าจะเรียนสายอาชีพไหนดี เรียนจบแล้วมีงานทำ ซึ่งเด็กนักเรียนระดับอาชีวะ

จะต้องการคำแนะนำจากครูพี่เลี้ยงมาก ซึ่งการที่เขาจะเลือกเรียนอะไร ซึ่งเขาสามารถทำงานได้ ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างครูพี่เลี้ยงมากขึ้น นักเรียนจะขอคำแนะนำจากครูพี่เลี้ยงในเรื่องการเรียนมากขึ้น ทำให้ความครูพี่เลี้ยงมีความสนิทสนมกับเด็กนักเรียนระดับอาชีวะมากขึ้น

6. ระดับอุดมศึกษา เด็กนักเรียนระดับอุดมศึกษาความสัมพันธ์กับครูพี่เลี้ยงนี้น้อยมาก เนื่องจากเด็กเริ่มมีวุฒิภาวะในการตัดสินใจเองมากขึ้น ทำให้เด็กเริ่มจะเข้าสู่วัยรุ่นตอนปลาย เริ่มอยากมองเห็นอนาคตของตัวเอง ดังนั้นครูพี่เลี้ยงจะได้แต่เฝ้าดูแลห่าง ๆ และคอยให้คำแนะนำที่เด็กนักเรียนมีปัญหาปรึกษา ซึ่งความใกล้ชิดกันระหว่างครูพี่เลี้ยงกับนักเรียนก็จะน้อยลงไป

7. ระดับฝึกวิชาชีพ ซึ่งนักเรียนระดับนี้ของสถานสงเคราะห์ไม่มีพี่เลี้ยงพิเศษที่จะต้องมีไว้คอยรับเด็กนักเรียนที่จะเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์กลางปี และเด็กนักเรียนเหล่านี้ไม่สามารถไปเรียนที่โรงเรียนในสังกัดได้ ซึ่งครูพี่เลี้ยงจำเป็นต้องมีหน้าที่สอนหนังสือกับเด็กนักเรียนเหล่านี้ และเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกาย และสมอง ให้เด็กมีความพร้อมในการที่เข้าไปเรียนโรงเรียนในปีหน้าที่จะเปิดเทอม ดังนั้นความสัมพันธ์ของเด็กที่เข้ามาอยู่ในช่วงกลางปีจะมีความสัมพันธ์ครูพี่เลี้ยงมากระดับหนึ่ง

หน้าที่ของครูพี่เลี้ยงในสถานสงเคราะห์ ทำหน้าที่ดูแลเด็ก โดยครูพี่เลี้ยง 1 ท่านจะมีสัดส่วนต่อการเลี้ยงดูเด็กจำนวน 20 คน ซึ่งเด็กในแต่ละระดับจะมีการดูแลเอาใจใส่ที่แตกต่างกัน โดยในระดับที่ 1,2 จะต้องดูแลเป็นพิเศษ ส่วนดับ3,4,5,6 ครูพี่เลี้ยงจะดูแลห่าง ๆ คอยแนะนำปัญหาที่เด็กมาปรึกษา ดังนั้นความสัมพันธ์ของครูพี่เลี้ยงจึงมีความสัมพันธ์ในแต่ละระดับแตกต่างกันไป ซึ่งทำหน้าที่เปรียบเสมือนเป็น บิดามารดาทดแทน คอยเลี้ยงดู อบรม สั่งสอน ให้กับเด็กในความดูแลทุก ๆ คน และเป็นการสร้างความเท่าเทียมในการเลี้ยงดู และ ความเท่าเทียมในการสนับสนุนทางการศึกษาให้กับเด็ก

ที่มาของเงินสนับสนุนทางการศึกษา

จากการสัมภาษณ์จากคุณพัชรา ผู้บริหารทางการศึกษาของสถานสงเคราะห์ได้กรุณาให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษา โดยทางสถานสงเคราะห์จะจัดสรรเงินงบประมาณให้กับฝ่ายการศึกษาร้อยละ 60 ต่อปี ซึ่งเงินที่ได้รับการจัดสรรมาจะต้องมีการจัดสรรต่อในส่วนของการศึกษา , ค่ากิจกรรม , ค่าอาหาร , ค่าเบี้ยเลี้ยง และค่าสนับสนุนทางการศึกษาอื่น ๆ ซึ่งจากเงินที่ได้รับการจัดสรรมานั้นมีเพียงพอต่อการสนับสนุนทางการศึกษา และนอกจากเงินสนับสนุนจากรัฐบาลแล้ว สถานสงเคราะห์และฝ่ายการศึกษายังได้รับเงินสนับสนุนจากเงินบริจาค เงินกองทุน และเงินสนับสนุนจากพ่อแม่อุปถัมภ์ ซึ่งเพียงพอต่อการพัฒนาทางการศึกษาของเด็กตามจำนวนในการอุปการะในปัจจุบัน

จากเงินสนับสนุนทางการศึกษาที่ได้รับตามสัดส่วนอย่างเพียงพอต่อการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพทางการศึกษาของเด็กจะเป็นการเพิ่มและเปิดโอกาสทางการศึกษาได้อย่างเต็มที่ ซึ่งส่งผลต่อความเท่าเทียมกันทางการศึกษาที่เด็กควรได้รับตามสิทธิตามพระราชบัญญัติการศึกษา และสิทธิความเป็นมนุษย์ชน

ซึ่งจากการสัมภาษณ์เพื่อวิเคราะห์ความเท่าเทียมทางการศึกษาของเด็กด้อยโอกาส ซึ่งมีตัวแปรที่สำคัญที่เกี่ยวเนื่องกับเจตคติ และ โอกาสทางการศึกษานั้น จะพบว่า เจตคติที่ดีของเด็กต่อการเข้าไปโรงเรียนเพื่อได้ความรู้ ได้เพื่อนเป็นพื้นฐานมาจากการไม่ยึดติดอยู่กับปมด้อยของตนเอง อีกทั้งยังต้องมีส่วนผลักดัน และสนับสนุนจากสถานสงเคราะห์ โดยเปิดโอกาสทางการศึกษาให้กับเด็กอย่างเต็มที่และเต็มความสามารถของเด็ก ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญทำให้เกิดความเท่าเทียมกันทางการศึกษา

บทที่ 5

บทสรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความเท่าเทียมกันทางการศึกษาของเด็กด้อยโอกาสเพื่อเป็นส่วนผลักดันให้หน่วยงานภาครัฐบาลเล็งเห็นถึงความสำคัญทางการศึกษา สนับสนุนและเพิ่มเติมโอกาสทางการศึกษาของเด็กด้อยโอกาสต่อไป

ผลการทดสอบสมมติฐาน

1. เจตคติของเด็กด้อยโอกาสที่มีต่อการศึกษา : จากการวิจัยพบว่าเด็กด้อยโอกาสมีทั้งส่วนที่มีเจตคติที่ดีต่อการศึกษา และมีเจตคติในทางลบทางการศึกษา กล่าวคือ

1.1 เด็กด้อยโอกาสที่มีเจตคติที่ดีต่อการศึกษา มักจะชอบที่จะเรียนหนังสือ ชอบไปโรงเรียน โดยเห็นว่าการไปโรงเรียนนั้นจะทำให้เขาได้ (1) เรียนรู้ความรู้ใหม่ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นพื้นฐานในการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น (2) ได้เพื่อนกลุ่มใหม่ ได้เรียนรู้การเข้าสังคมกับเพื่อนคนอื่นๆ นอกเหนือจากเพื่อนในสถานสงเคราะห์ (3) ได้รับประสบการณ์ใหม่ภายนอกห้องเรียนจากกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางการศึกษา ทางด้านสังคม และสุขภาพอนามัยแก่เด็ก ทำให้เด็กมีพัฒนาการที่ดี โดยแรงจูงใจที่สำคัญที่ทำให้เด็กด้อยโอกาสมีเจตคติที่ดีต่อการศึกษา ก็คือ ครู-อาจารย์ที่ทำหน้าที่ให้การอบรมสั่งสอน เพื่อนในห้องเรียนและในสถานศึกษา กิจกรรมการเรียนการสอน และอุปกรณ์ รวมทั้งสื่อการเรียน เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และห้องสมุด ที่เป็นตัวกระตุ้นให้เด็กเหล่านี้มีแรงจูงใจอยากที่จะเรียน นอกจากนี้เด็กด้อยโอกาสที่มีทัศนคติที่ดีต่อการศึกษาได้กำหนดเป้าหมายทางการศึกษาว่าอยากศึกษาต่อ อยากเรียนให้สูง แต่จะเป็นการเรียนในสายวิชาชีพมากกว่าการเรียนในสายสามัญเพราะเด็กเหล่านั้นเห็นว่า การเรียนต่อสายวิชาชีพจะเป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพหลังจากสำเร็จการศึกษา แต่ทั้งนี้ เมื่อทำงานไปสักระยะหนึ่งมีรายได้พอเลี้ยงตนเองได้ก็จะพยายามศึกษาต่อเพื่อให้จบการศึกษาอย่างน้อยในระดับปริญญาตรี

1.2 เด็กด้อยโอกาสที่มีเจตคติในทางลบต่อการศึกษา มักจะปฏิเสธการเรียนหนังสือ ไม่อยากไปโรงเรียน หรือเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดให้ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากสาเหตุของการมีเจตคติในทางลบของเด็กด้อยโอกาสกลุ่มนี้จะเห็นได้มาจากจากสองสาเหตุใหญ่ก็คือ (1) เด็กมีพฤติกรรมแปลกแยกจากสังคมเพื่อน เข้ากับเพื่อนไม่ได้ มองว่าตนเองแปลกและมีปมด้อยในเรื่องความไม่สมบูรณ์ของครอบครัว กลัวเพื่อนล้อเลียน ทำให้เขาปิดกั้นตัวเองไม่อยากจะไปมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนคนอื่นๆ ที่มาจากภายนอกสถานสงเคราะห์ (2) และจากการสร้างปมปัญหาในใจของเด็กทำให้เด็กมีสังคมแคบ จำกัดอยู่เฉพาะในเพื่อนที่มาจากสถานสงเคราะห์ทำให้เวลามีกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อพัฒนาการเด็ก เด็กกลุ่มนี้ก็จะไม่ได้เข้าร่วมในกิจกรรมนั้นเท่าที่ควร นอกจากนี้ (3) ปมปัญหาในใจก็จะคอยบั่นทอนความสามารถในการเรียนให้ลดต่ำลง ความตั้งใจ กระตือรือร้นและเอาใจใส่ในการเรียนก็น้อยลง ทำให้ผลเรียนเรียนไม่ค่อยดี จึงทำให้ไม่ค่อยอยากไปโรงเรียน ไปเรียนหนังสือเพราะคิดว่าในโรงเรียนเขาเป็นนักเรียนที่มีปมด้อย ไม่มีความสมบูรณ์เหมือนนักเรียนคนอื่น จึงทำให้มีทัศนคติในทางลบต่อการเรียน สำหรับเด็กด้อยโอกาสในกลุ่มนี้ได้วางแผนเป้าหมายทางการศึกษาในอนาคตไว้ว่าอยากศึกษาในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพโดยตรงที่ไม่ต้องเรียนด้านวิชาการ เช่น ช่างเสริมสวย ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า หรือเรียนทำอาหาร เป็นต้น

2. โอกาสทางการศึกษา : จากการวิจัยพบว่า ทางสถานสงเคราะห์มีความพร้อมที่จะสนับสนุนให้เด็กด้อยโอกาสได้มีโอกาสทางการศึกษาอย่างเต็มที่ โดยเด็กด้อยโอกาสในสถานสงเคราะห์สามารถเรียนได้สูงสุดตามความสามารถของเด็ก

2.1 สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี ปัจจุบันมีเด็กหญิงอายุระหว่าง 5-18 ปี ที่อยู่ในสภาพสมควรได้รับการสงเคราะห์เนื่องจากประสบปัญหาสังคม ในความดูแลทั้งสิ้น 433 คน โดยสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถีได้ทำหน้าที่ผู้ปกครองเด็กและให้การส่งเสริม และสนับสนุนให้เด็กในความดูแลได้รับการศึกษา ตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ทั้งนี้ สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถีได้แบ่งรูปแบบการส่งเสริม และสนับสนุนให้เด็กในความดูแลได้รับการศึกษาออกเป็น 2 แบบ คือ ประเภทแรก การจัดการศึกษาภายในสถานสงเคราะห์ สำหรับเด็กด้อยโอกาสใน 3 กลุ่ม คือ (1.1) เด็กที่มีอายุน้อยและเป็นการเรียนในระดับต่ำกว่าประถมศึกษา (1.2) เด็กพิเศษที่มีเชาวน์ปัญญาต่ำ หรือมีปัญหาในเรื่องการดูแล ควบคุมตนเอง รวมทั้งเด็กที่สถานสงเคราะห์รับเข้ามาดูแลในระหว่างปีการศึกษาและไม่สามารถส่งเข้าสถานศึกษาภายนอกได้และต้องปรับพฤติกรรมให้มีความเหมาะสมเพื่อป้องกันปัญหาในการเข้าไปเรียนในโรงเรียน และ (1.3) การจัดฝึกวิชาชีพพระยาศันสำหรับเด็กภายในสถานสงเคราะห์ ประเภทที่สอง

คือการส่งเด็กในความดูแลไปเรียนในสถานศึกษาภายนอก ทั้งนี้ มีตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นการสนับสนุนให้เด็กได้รับโอกาสทางการศึกษาตามความสามารถของเด็กที่สามารถเรียนได้ ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นการจัดการศึกษาให้เด็กด้วยโอกาสที่เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

2.2 การให้การสนับสนุนการศึกษา สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถีจะได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาลเป็นรายได้หลัก และมีรายได้จากเงินบริจาคในการให้การดูแลเรื่องการจัดการศึกษาของเด็กด้วยโอกาส โดยสถานสงเคราะห์จะจัดสรรเงินดังกล่าวเป็นค่าใช้จ่ายในการศึกษาของเด็กด้วยโอกาส ไม่ว่าจะเป็นค่าเล่าเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่าเครื่องแต่งกาย ค่าอาหาร ค่าเดินทางไปโรงเรียน รวมทั้งค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเด็กในความดูแล นอกจากนี้ ทางสถานสงเคราะห์ก็ยังได้จัดสภาพแวดล้อมภายในสถานสงเคราะห์ให้เอื้อต่อการศึกษาศึกษาของเด็ก โดยมีการจัดห้องอ่านหนังสือ เพื่อให้เด็กได้เข้ามาอ่านหนังสือทำการบ้าน มีมุมคอมพิวเตอร์เพื่อให้เด็กได้ใช้ มีอินเทอร์เน็ตให้เด็กไว้ใช้สำหรับค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ที่สำคัญยังได้มีการจัดระบบครูพี่เลี้ยงมาดูแลเด็กในเรื่องการศึกษา และการดำเนินชีวิต สอนคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็ก เพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดี ทำหน้าที่เป็นพ่อและแม่ให้กับเด็กๆ ทำให้เด็กมีความรู้สึกอบอุ่น รวมทั้งได้มีการให้เด็กที่รุ่นที่โต และเรียนในระดับที่สูงๆ ของสถานสงเคราะห์ได้เข้ามาช่วยครูพี่เลี้ยงในการทำหน้าที่ดูแลน้องเล็กๆ เพื่อให้สามารถดูแลเด็กให้ทั่วถึง

2.3 การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กในความดูแลของสถานสงเคราะห์ สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถีได้จัดให้มีกิจกรรมเพื่อให้เด็กในความดูแลมีพัฒนาการในด้านต่างๆ ตามวัย โดยกิจกรรมที่ทางสถานสงเคราะห์บ้านราชวิถีได้จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางการศึกษาของเด็กในความดูแล อาทิ การจัดทัศนศึกษานอกสถานที่ การจัดกิจกรรมตามวันสำคัญ การจัดอบรมจริยธรรมและมารยาทแก่เด็ก

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าเด็กด้วยโอกาสที่อยู่ในความดูแลของสถานสงเคราะห์บ้านราชวิทยามีเจตคติที่ดีต่อการศึกษา และสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถีได้มีการส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กด้วยโอกาสในความดูแลได้รับโอกาสทางการศึกษาตามระดับความสามารถของเด็ก แต่ก็มีเด็กด้วยโอกาสบางส่วนที่มีเจตคติในทางลบต่อการเรียนบ้าง อันมีสาเหตุมาจากการสร้างปมด้อยในการเข้าสังคมของตัวเอง ซึ่งเป็นปัญหาที่ทางสถานสงเคราะห์และสถานศึกษาที่เด็กเรียนอยู่จะต้องร่วมมือกันใช้วิธีการเชิงจิตวิทยาช่วยกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว นอกจากนี้ สำหรับเด็กที่ไม่มีความสามารถในการเรียนทางสายวิชาการจริงๆ ทางสถานสงเคราะห์ก็ได้จัดให้เด็กเหล่านี้ได้ศึกษาในสาขาวิชาด้านการฝึกอาชีพทั้งนี้

เพื่อให้เขาเหล่านั้นจะได้ใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้เมื่อพ้นจากการดูแลของสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถีแล้ว

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเพื่อประเมินความเท่าเทียมกันทางการศึกษาของเด็กด้อยโอกาส โดยการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลจากการ จะพบว่าการพัฒนาทางการศึกษาของเด็กด้อยโอกาส ต้องมาจากพื้นฐานความพร้อมของสภาพจิตใจที่จะเปิดใจ เปิดรับวิชาความรู้ทางการศึกษา โดยต้องเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสภาพจิตใจ อันเนื่องจากพื้นฐานของเด็กมีหลายกลุ่ม และมีซับซ้อนของสภาพจิตใจที่แตกต่างกัน ซึ่งสถานสงเคราะห์แต่ละแห่งมีเทคนิค และแนวทางในการดำเนินการเพื่อฟื้นฟูหลากหลายวิธี ซึ่งอยู่ที่พื้นฐานของการเลี้ยงดู การปลูกฝัง ให้มีทัศนคติ และมุมมองความคิดในแง่บวก ไม่นำเอาปมด้อยของตนเองมาสร้างปัญหา ในการบันทึกสภาพจิตใจให้บอบช้ำไปมากกว่าเดิม การเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนอย่างใกล้ชิดจากครูพี่เลี้ยง และ ครูผู้สอนอย่างใกล้ชิด ถือเป็นจุดสำคัญในการเบี่ยงเบนความคิดของเด็กด้อยโอกาสเหล่านี้ โดยถ้าเด็กที่ได้รับการปลูกฝังที่ดี และไม่ยึดติดอยู่กับอดีตปมด้อยของตนเอง จะสามารถผลักดันตนเองให้สามารถเอาชนะ ความน้อยเนื้อต่ำใจของตนเองได้ โดยอาจเป็นแรงกระตุ้นให้สามารถพัฒนาและปรับตัวเองได้เช่นเดียวกับเด็กที่มีครอบครัวสมบูรณ์ แต่ถ้าเด็กที่มีการปลูกฝังจากสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี ซึ่งส่วนใหญ่มักพบในเด็กโตที่เข้ารับการอนุเคราะห์ระหว่างปี โดยพบและถูกส่งตัวมาจากสถานitäรรว ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเด็กเร่ร่อน หนีออกจากบ้าน ซึ่งมีพื้นฐานและสภาพจิตใจที่บอบช้ำ จึงอาจทำให้การปรับพื้นฐาน และฟื้นฟูจิตใจใช้เวลายาวนาน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความพร้อมของสภาพจิตใจในการปรับตัวเพื่อเข้ารับโอกาสในการศึกษาต่อ และการพัฒนาตนเองเพื่อเข้าสู่สังคม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล สดุดะเสริฐ ;และ สุนทร สุนันท์ชัย.(2542). รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบกฎหมาย
เกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศต่างๆ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ.
- กมลทินทร์ พินิจภูวดล .(2541). รายงานการวิจัย ประกอบร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2541
ประเด็นแนวทางและมาตรการในการจัดการศึกษาของเด็กด้อยโอกาส. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- กรมประชาสัมพันธ์ กองส่งเสริมและพัฒนาระบบราชการ.(2539). แนวทางการจัดการศึกษาและฝึกวิชาชีพ
และกิจกรรมเสริมทักษะประสบการณ์ให้แก่เด็กในความอุปการะ. กรุงเทพฯ.
- กระทรวงมหาดไทย;กรมประชาสัมพันธ์.(2526). แนวทางการดำเนินงานการให้บริการสงเคราะห์เด็ก.
กรุงเทพฯ .
- มาลี พญาพงษ์สวัสดิ์ . (2541) .รายงานการวิจัย บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนกับการศึกษา . กรุงเทพฯ :
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ยุทธชัย;อุทัยวรรณ ;เฉลิมชัย ;และกลุ่มบ้านเรียนปัญญากร.(2543).รายงานการศึกษาวิจัย รูปแบบและ
พัฒนาการการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทย.กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ.
- ศรีศักดิ์ ไทยอารี; ฌฐกร ศรีแก้ว ; และ กานต์ เสริมชัยวงศ์.(2543).รายงานการศึกษาสถานภาพให้บริการ
การศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสในต่างประเทศ : สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร บราซิล
ฟิลิปปินส์ และ ออสเตรเลีย. กรุงเทพฯ : องค์การคำของครุสภา.
- ประยงค์ พนาสันติกุล.(2541).ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กในสถานสงเคราะห์
สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. เอกสารขอประเมินเพื่อ
แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์ 8 ว. กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์.(2543). ปฏิรูปการศึกษา แนวคิด และหลักการตามพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ : วิญญูชน .
- บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.(2538). สมเด็จพระเทพรัตนฯ กับการศึกษาของ
ผู้ด้อยโอกาส.กรุงเทพฯ
- พร พันธุ์โอสธ.(2543). การจัดการศึกษาทางเลือกโดยสถานศึกษารูปแบบต่าง ๆ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะ
กรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.(2544). รายงานการศึกษาวิจัย การจัดการศึกษาทางเลือกโดย
ศูนย์การเรียนรู้ในสถานสงเคราะห์.กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	ทิชา ลวดลาย
วันเดือนปีเกิด	30 เมษายน 2522
สถานที่เกิด	โรงพยาบาลศิริราช กรุงเทพฯ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	171/525 แขวงคลองถนน เขตสายไหม กรุงเทพฯ
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ผู้จัดการฝ่ายบัญชีและการเงิน
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	808/6 ซอยหมู่บ้านธารารมย์2 ถนนสุขุมวิท55 (ทองหล่อ) แขวงคลองตันเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2536	ประถมศึกษา จาก โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย
พ.ศ. 2539	มัธยมศึกษาตอนต้น จาก โรงเรียนหอวัง
พ.ศ. 2542	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาบัญชี จาก วิทยาลัยพณิชยการเชตุพน
พ.ศ. 2544	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาบัญชี จาก วิทยาลัยพณิชยการเชตุพน
พ.ศ. 2546	บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาบัญชี จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2549	รัฐประศาสนศาสตรปริญญามหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ